

Četvrtak, 26. maj 2005.

Svedoci Robert Churcher i Fatmir Limaj

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 14.25 h.

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA PARKER: Čini se da su tehnički problemi otklonjeni i sada možemo da počnemo. Gospodine Churcher, samo da vas podsetim na svečanu izjavu koju ste dali na početku vašeg svedočenja. Ona je još uvek na snazi.

SVEDOK CHURCHER: Da, gospodine.

SUDIJA PARKER: Izvolite, gospodine Nicholls

TUŽILAC NICHOLLS: Hvala, časni Sude.

svedok Robert Churcher

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC NICHOLLS – NASTAVAK

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Gospodine Churcher, od mene je zatraženo – to je moja greška, nije vaša – da pravimo pauzu između pitanja i odgovora kako bi se prevod i zapisnik mogli da vode normalno. Dakle, da se potrudimo da tako i bude. U redu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: U redu je, gospodine.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Želim da razjasnimo jednu stvar od juče. Dok ste radili u Tanzaniji na projektu starosedelaca rudara, da li je ime kompanije koja vas je zaposlila u Tanzaniji KK?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. To je bila kenijska kompanija *KK*.
KK Obezbeđenje.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Kada smo juče završili, samo smo razgovarali, i ja imam još nekoliko pitanja o tome kako ste pripremali izveštaj za ovaj predmet. Razgovarali smo o verzijama izveštaja. Koliko je ukupno bilo verzija?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Bilo ih je 16.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, verzija koju mi imamo je 16. nacrt?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, to je 16. verzija.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Kada ste Odbrani slali nacрте, da li su oni imali neke primedbe na to?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa mislim da sam poslao samo jedan nacрт Odbrani. A nakon toga smo razgovarali telefonom svi zajedno. To je bila telefonska konferencija, i tada je rečeno da oni žele da ja nastavim sa izveštajem i da ga proširim. To je bilo negde u januaru.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. A...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Uzgred budi rečeno, juče ste me pitali koje sam sve izveštaje primio. Ja sam ih, naravno, stavio u prilogu ovog mog izveštaja. Na samom kraju možete videti ceo taj spisak. Uglavnom, primio sam izveštaj gospodina Cooa, koji sam komentarisao, i jedan ili dva druga.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Razumem. Dakle, na kraju vašeg izveštaja nema spiska, ali sve izveštaje i transkripte koje ste primili, vi ste komentarisali na samom izveštaju?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Sve što sam primio pre nego što sam napisao 16. verziju, komentarisao sam u samom izveštaju.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Hvala vam.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Sve, ali naročito u stvari kraj izveštaja, kao što ćete videti, pod različitim odeljcima.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Onda je sve jasno. Hvala vam. I samo ako znate, da li ste primili kompletne transkripte i izjave ili kopije delova?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Bojim se da ne znam, ali pretpostavljam da su većina njih bili kompletni. Ali neki su bili u drugačijim formatima: neki su bili prevedeni, a neki su bili direktni izveštaji.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A kada ste ih dobili, da li vas je Odbrana uputila ne neke konkretne delove za koje je smatrala da su posebno relevantni?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Kada govorite na stranici broj 6, to je paragraf broj 1 vašeg izveštaja – verovatno ne morate da to pogledate za ovo pitanje. Dakle, vi kažete: "Dok sam čitao dokumenta o predmetu Fatmira Limaja...". Da li se to odnosi na sve dokumente koje vam je Odbrana poslala?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To bi moglo da se odnosi na sve što sam video, da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, od Odbrane?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja nisam video ništa od bilo kog drugog.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. I samo jedno kratko pitanje. Pre hapšenja, da li ste upoznali bilo koga od optuženih?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A Odbrana je zatražila kao znak dobre volje...

TUŽILAC NICHOLLS: Časni Sude, trebalo bi da imate komplet mogućih novih dokumenata. A taj komplet dostavljen je svedoku na kraju jučerašnjeg zasedanja.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li je to tačno, gospodine?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tačno je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Imali ste priliku da pogledate te dokumente?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Jesam. Hvala vam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Prvo bih želeo da vas pitam o vašem odnosu sa Shirley DioGuardi. Da li poznajete tu ženu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. Dva puta sam se sastao sa njom.

Razgovarao sam s njom telefonski tri ili četiri puta u dugom periodu godina. I ona mi povremeno šalje *e-mailove* u kojima mi šalje članke za koje smatra da su intetresantni.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I ona je jedan od direktora, pretpostavljam da to tako zovete, Američko-albanske civilne lige u Sjedinjenim Američkim Državama?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Kad ste je prvi put upoznali?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Prvi put smo se upoznali nakratko na aerodromu *Heathrow* negde krajem 1990-tih godina, ali bojim se da ne znam tačno koja je to bila godina. Ponovo sam je sreo tek nakon vrlo dugog vremena.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I da li ste imali bilo kakvu profesionalnu vezu sa njom ili je to samo društvena veza, jer ste oboje bili zainteresovani za kosovske Albance?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ovo drugo što ste opisali je upravo to.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li ste još uvek u kontaktu s njom?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A šta je s njenim suprugom, Josephom?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Sreo sam ga u istim prilikama kada sam sretao i nju, ali u obe prilike to nisu bili značajni razgovori. Samo smo razmenili pozdrave, popili kafu i to je to.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Ali da li se generalno slažete sa njihovim stavom o problemu, nazvaću ga, o problemu Kosova/Kosovë?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Bojim se da ne mogu da sebe opišem kao nekoga ko se "generalno slaže", ne. Kao što znate, postoje i druge organizacije koje su

zainteresovane za Kosovo/Kosovë i ja održavam kontakte sa mnogim ljudima, ali ne bih za sebe rekao da se slažem ili da odobravam bilo kakve njene stavove, mada se nisam ni protivio nečem konkretnom čega bih sada mogao da se setim.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Želim da vas pitamo o dokumentu koji se nalazi u tabulatoru broj 2. To je saslušanje pred Odborom za međunarodne odnose Predstavničkog doma [SAD] i tim saslušanjem je predsedavao gospodin Henry Hyde. Ako sada odemo na stranicu broj 52, to je svedočenje Shirley DioGuardi, ona tu kaže za zapisnik: "I uzgred budi rečeno, za zapisnik, uz vaše odobrenje gospodine predsedavajući, htela bih samo da podnesem izjavu Boba Churchera, koji radi za Ministarstvo spoljnih poslova Velike Britanije, koji je ranije bio šef Međunarodne krizne grupe u Prištini/Prishtinë upravo o ovom pitanju. Njegova tvrdnja je da se većina Srba, u stvari, i neće vratiti na Kosovo/Kosovë, osim da bi prodali svoje kući i otišli." A zatim se nastavlja. Na sledećoj stranici imamo kratak izveštaj ili pismo koje ste vi napisali, a naslov je "Rešenje za Kosovo/Kosovë: Nezavisnost". I...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Recite mi sada kada je gospođa DioGuardi od vas zatražila ove informacije?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Sudeći po datumu koje se nalazi na tom pismu, pretpostavljam da je to moralo biti verovatno u aprilu, ali ne znam baš tačno. Ovo pismo je jednostavno prepis nečega što sam ja već dve godine ranije napisao za Međunarodnu kriznu grupu, a to je usledilo nakon objavljivanja jedne publikacije Švedskog komiteta za nezavisnost Kosova/Kosovë pod naslovom *Uslovna nezavisnost*. Pitala me je da li može nešto da koristi i ja sam odgovorio: "Da, ja ću to ponoviti za vas."

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Rekao bih da je to saslušanje bilo 21. maja 2003. godine a vaše pismo nosi datum 4. maj 2003. godine. Imam nekoliko pitanja o vašem pismu. U prvom paragrafu, otprilike negde na sredini vi kažete: "Apel Ujedinjenih nacija i Evrope bio je 'standardi pre statusa'. To je, u stvari, bilo tumačeno kao da treba dati veća prava onim Srbima koji su ostali u toj Pokrajini. Međutim, nije verovatno da se to može dogoditi, kada se uzme u obzir da su ti Srbi do nedavno bili ne samo diktatori, već i ugnjetači i da oni to mogu ponovo postati ukoliko se ta pokrajina ponovo vrati pod srpsko rukovođenje." Da li vi još uvek ostajete pri toj izjavi?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja sam tu izrazio stavove kosovskih Albanaca a ne moje lične stavove.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pa, u toj izjavi se direktno kaže da su ti Srbi do nedavno bili diktatori i ugnjetači. Ne kaže se "po stavovima kosovskih Albanaca".

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa, moguće je da je trebalo to da ubacim.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ali možete da vidite koja politička misao stoji iza toga – da ako ljudi ne žele da njima vlada neko drugi, oni će verovatno pokušati da svrgnu te koji vladaju da ne bi ponovo bili potčinjeni.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, nadam se da vi niste mislili da kažete da su obični Srbi koji tamo žive, a mnogi od njih su sada izbeglice, bili diktatori i ugnjetači?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Kao što vam je poznato, pri kraju rata na Kosovu/Kosovë skoro svi Srbi, odrasli muškarci vojno sposobni, učestvovali su u Snagama bezbednosti na ovaj ili onaj način i naravno, to je lako moglo dovesti do problema sa njihovim kosovskim komšijama kada bi se ponovo vratili kući.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li ste mislili ovim što ste rekli da su ti Srbi koji žive na Kosovu/Kosovë, a to je ono što se kaže i u ovom tekstu, da su do nedavno bili diktatori i ugnjetači ili niste to mislili?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ono što sam mislio da kažem jeste da su njihovi kosovski susedi ili bar mnogi od njih, verovatno većina, to tako videli. Ovde se govori o tome kako omogućiti Srbima da se vrata kućama a ne moje lično mišljenje šta su i kakvi su Srbi. Ja imam prijatelje Srbe, uključujući i Srbe u Vladi.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ali zar nije to... kažete da je možda trebalo da napišete nešto drugo. Zar nije pomalo bezobzirno dati izjavu kao što je ova o nečemu što će biti korišćeno na saslušanju pred Kongresom [SAD] o Kosovu/Kosovë, gde se navodi da su Srbi bili diktatori i ugnjetači?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Gledajući unazad, mislim da vi iznosite jedno tumačenje koje ja nisam imao u vidu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da pogledamo stranicu, početak stranice broj 54, gde se kaže: "Razuman način da se reši ovaj problem bio bi da se nezavisnost Kosovu/Kosovë i uz to možda obezbediti jake garancije za zaštitu prava manjina." Dakle, "možda"? Da li mislite da je to neobavezno da se obezbede jake garancije za zaštitu manjina?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Dakle, to je klackalica između uslovne nezavisnosti i zahteva kosovskih Albanaca za neodložnu nezavisnost; morate da čitate ovaj dokument u kontekstu vremena kada je napisan. Pretpostavljam da bi jedan broj ljudi tačno razumeo šta sam ja hteo da kažem.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Izvinjavam se. Nisam sasvim razumeo vaš odgovor. O kakvoj se ravnoteži uopšte radi, uz ove jake garancije za zaštitu manjina ako one nisu značajne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja sam, takođe, isto tako mogao da kažem "naravno, uz jake garancije". Bojim se da se nisam baš najpreciznije izrazio kada sam upotrebio reč "možda", ali to nije bilo ništa drugo, nego veznik.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle...

prevodioci: Prevodioci mole gospodina Churchera da priđe bliže mikrofону. Hvala.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Moje lično mišljenje, dok sam pisao ovaj dokument, bilo je da bi trebalo da budu stroge mere zaštite.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Gospodine Churcher, da li možete, molim vas... možda sudski poslužitelj može da pomogne. Želim da vam bude udobno... ali potrebno je da mikrofoni budu bliže da bi sve moglo da se snimi kako treba. Na dnu ove stranice vi pišete: "Može se činiti da postoji očigledno rešenje razmenom, stvaranjem dve stvarne države, Srbije i Kosova/Kosovë, gde bi ljudi, u stvari, stvarno i želeli da žive zajedno. Ali Evropa je, naravno, energično protiv bilo kakvih promena granica." Dakle, ovo zvuči prilično snažno, kao da se zalažete za etnički čiste države?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja se zalažem za mešovite države u kojima se ljudi osećaju bezbedno, zato što znaju ko upravlja njima. Videli smo da u tom području, području sadašnjeg Kosova/Kosovë od 1913. godine otprilike svake decenije javljaju se problemi i mislim da je vreme da se nađe rešenje.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To je tačno. Ali gospođa DioGuardi je uvela vaš izveštaj kao predlog da Srbi, u stvari, ne žele da žive na Kosovu/Kosovë?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: U trenutku nažalost ne, naravno, posle događaja iz 1998. i 1999. godine, Srbi više ne mogu da žive tamo. Jednostavno nema posla za bilo koga, Kosovare, a kamoli za Srbe.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Tačno. Dakle, vaš je stav da Srbi ne žele da žive na Kosovu/Kosovë?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne, ne uopšte. Ja svakako ništa slično nisam nigde rekao. Ono što sam ja zaključio jeste da Srbi koji su u životnom dobu za rad i kojima je potreban posao, a žele da dovedu svoje porodice i da šalju svoju decu u školu - imaju velike teškoće. I dosadašnje iskustvo UNHCR-a je da Srbi koji se vraćaju, prodaju svoje kuće i odlaze.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li ste vi proveli neko vreme u razgovoru sa srpskim izbeglicama iz rata?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa proveo sam dosta vremena sa srpskim liderima i srpskim izbeglicama na Kosovu/Kosovë.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I niste ih čuli kako govore da žele da se vrate svojim kućama, svojim imanjima, svojim mestima na Kosovu/Kosovë gde su njihove porodice generacijama živele?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Naročito stariji ljudi, da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A dalje, na 55. stranici... dozvolite mi da samo nastavim sa rečenicom, pa ću vam objasniti, sledeća rečenica kaže: "Otišli su toliko daleko" govoreći o Evropi "da su koristili ogromni pritisak i pretnje da Srbija i Crna Gora ostanu zajedno, bez obzira što je očigledno da je većina Crnogoraca želela da se odvoji a bio je i popriličan broj Srba koji bi ih rado videli da odu."

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: I...?

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I šta je smisao ovoga...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Izvinite, moraćete to pitanje pažljivije da formulišete.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Šta ste tačno mislili tom rečenicom?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa, govorim u kontekstu ideje Evropske unije da ukoliko se Srbija i Crna Gora odvoje, da bi to automatski dovelo do stvaranja uslova da i Kosovo/Kosovë postane nezavisno. To, zapravo, nije stav koji bih ja pravno mogao da delim, ali je to stav i vi ste verovatno bili upoznati sa izrazom *Selanija*, koji se odnosi na ideju držanju Crne Gore i Srbije zajedno, kao nekakve vrste jugoslovenskog entiteta. Tu sam govorio o svom iskustvu u Crnoj Gori i razgovora sa Crnogorcima u to vreme i crnogorskom Vladom koja je želela da se odvoji.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A Srbi bi bili srećni da oni odu. To je vaš stav?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Mnogi Srbi bi, jer je zadržavanje Crne Gore ekonomski teret.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U sledećem paragrafu kažete, usporiću malo, kažete: "Agencije Ujedinjenih nacija, naravno, dobro su poznate po tome što uveliko preteruju sa brojevima u drugim delovima sveta, budući da više brojeva znači više resursa i više novca za Ujedinjene nacije." Pa, dok ste vi radili u Timoru, da li ste vi preuveličavali brojeve i preuveličavali probleme kako biste došli do više novca?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Nisam radio na brojkama u Timoru, nije bilo potrebe. Međutim, to je stalni izvor konflikta između WFP-a [World Food Programme] i UNCHR-a oko registracije. Registracija je uvek bila vrlo težak problem, i sasvim je prirodno da ljudi koji vrše registraciju dosta greše jer je mnogo opasnije reći nekome „ne“ nego reći „da“.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Tačno. Ali zar nije, ponavljam, jedna tako nemarna izjava da agencije Ujedinjenih nacija preuveličavaju cifre da bi dobile više novca, malo neodgovorna u ovoj vrsti dokumenta?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne, to nije tačno.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A u sledećem paragrafu kažete: "Većina Srba koja razmišlja o povratku na Kosovo/Kosovë..." u kontekstu "...planiraju da se vrate kako bi dobili novac za popravku svojih kuća da bi ih onda prodali i otišli. Oni koji ostaju su socijalni slučajevi."?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da ste putovali širom Kosova/Kosovë, vi biste sve to primetili kao činjenice na terenu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Izvan tradicionalno srpskih enklava, gde postoji i dalje održiva zajednica, druga područja su napuštena. Za njih je povratak neodrživ.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Čitava poenta ovog dokumenta bila je da se pomogne gospođi DioGuardi, kako bi ubedila Kongres da Srbi zaista ne žele da žive

na Kosovu/Kosovë i da ne žele tamo da se vrate, i da se jednostavno vraćaju samo da bi pokušali da opljačkaju sistem?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: "Opljačkati sistem" je mnogo jači izraz nego što sam ja imao nameru da kažem, ali ako tako želite, postoji u poslednje vreme niz objavljenih članaka koji to potvrđuju. *Lozanski princip* [međudržavna razmena stanovništva i teritorija između Grčke i Turske po ugovoru iz Lozane 1923. godine], na primer - nedavno je objavljen rad na tu temu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Jedini ljudi koji su hteli da ostanu su socijalni slučajevi; znači, nema ljudi koji su želeli da ostanu zbog toga što su njihove porodice odatle i što su tamo rođeni?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Rekao sam "većina", a ne "bilo koji".

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Sledeći dokument koji želim da vam pokažem je u tabulatoru broj 1.

TUŽILAC NICHOLLS: Dokument počinje, časni Sude... pronašao sam to preko vikenda na internetu, dakle to su prve stranice koje vidite na internet stranici Američko-albanske civilne lige. Poslednje tri stranice su pismo koje je tamo objavljeno. A može da se vidi i link koji se nalazi na toj prvoj stranici.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pročitali ste... da li ste pročitali ovaj članak prošle noći...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: ...koji je napisala Shirley... dozvolite mi da završim pitanje, molim vas, koji je napisala Shirley DioGuardi, pod naslovom *Kosovo: Prekid ćutnje?*

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, pročitao sam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Datum je 11. mart 2003. godine, dakle to je otprilike oko mesec dana pre nego što ste joj vi dostavili vaš izveštaj da ga predočite Kongresu. Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Molim vas, morate da govorite malo glasnije. Hvala.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Izvinjavam se.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Neću čitati ceo članak, premda je to mišljenje urednika, zar ne, kojim se obeležava peta godišnjica užasnih događaja u Prekazu/Prekaz i događaja vezanih za porodicu Jashari?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Jeste, da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ono što želim da pogledamo je pretposlednji paragraf. To je na drugoj stranici gde gospođa DioGuardi piše: "Ako i dalje treba da

imamo veru u albanske heroje poput Adema Jasharija, onda moramo da se snažno usprotivimo svim pokušajima da se pogrešno prikaže Kosovo/Kosovë na svetskoj sceni, kao izgovor za podelu zemlje. I mislim da nema boljeg mesta, za početak, da se usprotivimo kriminalizaciji OVK i nedavno podignutoj optužnici protiv Fatmira Limaja, Haradina Balae i Isaka Musliua od strane Međunarodnog krivičnog suda za bivšu Jugoslaviju u Hagu. Ovi ljudi su optuženi za zločine koji su navodno počinjeni pre rata. Pod pritiskom iz Srbije i njenih saveznika, u Hagu se pravi lažna paralela između OVK boraca za slobodu, koji su se borili za oslobođenje naroda i s druge strane srpskih ratnih zločinaca koji su počinili terorizam uz podršku države, vršili okupaciju i genocid. Moramo da obrazujemo zapad o ovoj parodiji pravde i takođe moramo da raskrinkamo Albance koji su bili kolaboracionisti pri ovim hapšenjima." Zar nije ovo uznemirujuća izjava?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, jeste. Ja ovo nisam ranije pročitao. Kada sam ovo pogledao, pomislio sam: "Ovo je verovatno neka vrsta govora za prikupljanje novčanih sredstava u američkom stilu, kada se pokušava da se stvari preuveličaju, kako bi se prikupio novac. Ali ovo svakako nije nešto sa čim bih ja mogao da se složim. I to je sve što mogu da kažem o tome. Ja to nisam pisao. To nije moje mišljenje.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A izraz "kolaboracionista" ima jedno vrlo teško i specijalno značenje na Kosovu/Kosovë, u albanskoj zajednici, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, svakako, u propagandi koja je tada vođena, da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I vi niste smatrali da je potrebno da malo proverite mišljenja gospođe DioGuardi koja su objavljena na internetu u isto vreme kada ste joj vi dostavili dokumentaciju da je koristi u svom zastupanju?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Kao što sam već u početku objasnio, taj dokument je ponovo urađen od nečega što sam ja već uradio dok sam bio u Međunarodnoj kriznoj grupi, kao podršku konkretnoj publikaciji Švedskog komiteta. I ne, nisam video nikakav problem u publikovanju toga.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ali ja govorim o problemu vašeg delovanja preko ove osobe kao zastupnika za albansku stvar u isto vreme kada ona poziva da se raskrinkaju kolaboracionisti koji su doveli do hapšenja optuženih u ovom predmetu.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Lično ne vidim da je dostavljanje dokumenata Kongresu Sjedinjenih Američkih Država akt kolaboracije bilo s kim.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To nije ono što sam ja rekao. Ja sam samo...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Izvinjavam se, onda sam vas pogrešno razumeo.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: ...sugerisao da ste delovali kao zastupnik kosovskih Albanaca na taj način što ste gospođi DioGuardi pružili nešto za šta ste znali da će ona koristiti da pokuša da ubedi Kongres da sledi stavove Američko-albanske civilne lige. Vi ste znali za šta će poslužiti taj dokument koji ste joj dali.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pokušaj da se ubedi Kongres je sasvim odgovarajuća i legalna aktivnost. Nemam nikakvih problema s tim.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I vi nemate nikakav problem da budete u vezi sa ljudima koji pišu takvu vrstu tekstova, takvu vrstu uvodnika?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja nisam ni na koji način povezan sa tom osobom. Nisam napravio apsolutno nikakvu vezu. Ona je predočila Kongresu nešto što sam ja napisao. To svako može da uradi. Uopšte nemam nikakvih problema s tim.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: I mogu da dodam da za to nisam bio plaćen.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Idemo kratko na sledeći dokument. Dozvolite mi samo da vas ovo pitam, kada već govorimo o temi dokumenta koji ste nam dali i o kojoj je bilo reči na saslušanjima: "Da li se slažete sa svojim izvorom koji ste citirali, Stacy Sullivan, da je 80-tih i 70-tih godina postojao zajednički ali prećutni napor da se Srbi oteraju sa Kosova/Kosovë?"

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Izvinjavam se. Ne sećam se da sam to citirao.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Niste to citirali? Citirali ste... naveli ste u svojoj listi kao izvor knjigu Stacy Sullivan...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: ... "Ne plašite se". Da li se slažete sa tim što je ona napisala na stranicama broj 40 i 41?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne sećam se te izjave, ali ne bih mogao da se složim s tim, ne.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Nije bilo usklađene kampanje?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne da sam je ja svestan, ne.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Pređimo sada kratko na tabulator broj 3. To je jedan izveštaj Evropske posmatračke misije: *Kosovo: Trenutni trendovi u kosovskoj politici*. Da li prepoznajete ovaj dokument?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Sinoć sam ga pogledao i sudeći po vremenu i nekoliko fraza, mislim da sam ja... doduše, nema potpisa na njemu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da. Da li mislite da ste ga vi napisali?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Mislim da jesam, jer mislim da niko drugi nije bio u to vreme u Evropskoj posmatračkoj misiji i kao što sam rekao, sadrži neke fraze koje su mi poznate. Ali ne mogu sigurno da kažem.

TUŽILAC NICHOLLS: Časni Sude, da li možemo... Izvinjavam se, da li možemo da pređemo na trenutak na privatnu sednicu?

SUDIJA PARKER: Privatnu sednicu, molim.

(privatna sednica)

sekretar: Sada smo na otvorenoj sednici.

TUŽILAC NICHOLLS: Molim gospodina Younisa da podeli kopije.

(Pretno veće i Sekretarijat se savetuju)

TUŽILAC NICHOLLS: I molim vas da se jedan primerak dostavi svedoku. A ja ću da kažem za zapisnik da je ovo što gledamo izveštaj Evropske posmatračke misije iz januara 1995. godine, dokument nosi oznake ERN R005-7722 do ERN R005-7724.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Gospodine, molim vas, pogledajte poslednju stranicu i recite mi da li je to vaš potpis?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. Jeste.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Da li se sećate da ste napisali ovaj izveštaj?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. Ne sećam se. Da se sećam, rekao bih vam odmah.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Ali mislim da ste se sada setili kada ste videli svoj potpis?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja svakako prihvatam da sam ja to napisao. Mislim, ne sećam se da sam napisao, ali prihvatam da jesam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Samo dva pitanja. U to vreme, 1995. godine, ako ste pogledali poslednju stranicu, paragraf E, vaš stav je isti, zar ne? "E: Na kraju, dolazi mogućnost...", ovde prognozirate moguće buduće događaje "...do kojih najčešće dolazi u sukobima da Savezna Republika Jugoslavija shvati da jednostavno sebi ne može da priušti cenu policijske i vojne represije na Kosovu/Kosovë i da elementarni objekti, poput osnovnih škola i bolnica nedostaju, s obzirom na cenu koja se plaća da se održava ta pokrajina sa malo Srba, ukoliko neki Srbi uopšte tu budu želeli da žive."?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I to je bio vaš stav tada, 1995. godine. Ovde stoji: ne puno, samo nekoliko, ako iko, zapravo, želi da živi?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ako pogledate brojke iz popisa 1971. godine, 1981. godine i 1991. godine, ako pogledate taj trend opadanja, mnogi Srbi su otišli sa Kosova/Kosovë. To je bila činjenica u to vreme.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ali ponavljam, zar ne mislite da je to bilo tako malo nepromišljeno reći "nekolicina, ako iko, zapravo, bude želeo da živi" kad je

činjenica da su hiljade i hiljade ljudi živeli tamo i koji i dalje žele da žive tamo, a reč je o Srbima ili ljudima srpske nacionalnosti?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. Ali procentualno gledano, njihov broj je opadao vremenom i činjenica je da su ljudi odlazili, iseljavali se. Stari ljudi su ostajali a naravno, mladi su odlazili napolje tražeći posao.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. I to nije bilo zbog usklađene kampanje koja se vodila još od 70-tih i 80-tih godina da se isteraju Srbi sa Kosova/Kosovë. Vi se ne slažete sa Stacy Sullivan po tom pitanju?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Nisam video nikakvu usklađenu kampanju. Ja nisam nikada verovao u tako nešto. To je bio jedan normalni ekonomski pritisak da se iz ruralnih krajeva odlazilo u gradove. Nisu bile izgrađene fabrike, nije bilo posla. Nije bilo novca da se to uradi. Jugoslavija je doživela krah nakon Titovog vremena. To je bila tendencija.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Sada želim da vam postavim nekoliko pitanja o vašem viđenju strukture OVK... vojne strukture 1998. godine. Na četvrtoj stranici vašeg izveštaja vi opisujete u ovom rezimeu: "OVK krajem 90-tih godina sastojala se od različitih grupa, koje su imale različite izvore podrške, različitih političkih opcija, različite lojalnosti, premda su imale možda iste aspiracije, ali bez ikakve koherentne ili efektivne komande u vojnom smislu, sve možda do posle rata." A "nakon rata" - znači zapravo šta? Do juna 1999. godine?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Posle juna 1999. godine.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dobro. U redu. I spomenuli ste Glavni štab u svom izveštaju. Na petoj stranici vi kažete: "Savršeno je moguće da je postojalo više od jednog Glavnog štaba." Na šestoj stranici u trećem paragrafu kažete: "Nema konkretnih dokaza o postojanju takve grupe niti o njenoj lokaciji."?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Na 27. stranici kažete: "Ako je u stvarnosti postojao Glavni štab, a ne samo nekoliko nepovezanih pojedinaca koji su radili pod nekim mitskim nazivom." Vi citirate razgovor sa Selimijem na toj 27. stranici svog izveštaja. Dakle, da li vam je poznato da je on rekao da je bio član Glavnog štaba?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I takođe citirate Krasniqija na stranici broj 30. Pročitali ste njegov iskaz i vi znate da je on bio u Glavnom štabu? Samo im dajem priliku da nadoknade propušteno. Jasno vam je da su oba ova čoveka svedočila, kao i sva druga svedočenja u ovom predmetu, a verovatno i sva dokumentacija koju vam je dostavila Odbrana, sve to ukazuje da je postojao Glavni štab i da je postojao samo jedan Glavni štab. Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. Dozvolite mi da objasnim.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Samo trenutak. Imamo dokaze da je Glavni štab jedno vreme bio u Divljaku/Divlakë. Da li vam je to poznato?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, jeste.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I bilo je svedočenja da se Glavni štab premeštao na druga mesta zbog svoje bezbednosti?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. Tako je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I gospodin Limaj je svEDOČIO da je bio član Glavnog štaba?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: On verovatno zna malo više o Glavnom štabu od vas?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Siguran sam da zna.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, možete da objasnite, mislim da je fer... ako ste više puta napisali "Glavni štab ne postoji" ili "postoji više Glavnih štabova" ili... da, mislim da je to to. Nije bilo nijednog ili ih je bilo nekoliko. Da li možete da objasnite šta ste pod tim mislili?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Glavni štab 1998. godine, svakako nekom ko je autsajder, nije nešto što je bilo sasvim jasno. Kasnije je to postalo očigledno da bi moglo biti mnogo... ne mogu to stvarno da opišem dobro na engleskom... ali postojali su izvesni krugovi unutar Glavnog štaba. Ali Glavni štab je bio politička organizacija poput Politbiroa. To nije bila vojna komandna struktura na način na koji bismo vi ili ja shvatali komandnu strukturu. Ali svakako 1998. godine Glavni štab se sastojao od više pojedinaca. Kao što ste takode, mogli da vidite iz svedočenja gospodina Limaja, koje meni nije bilo na raspolaganju u ono vreme, on nije pravio razliku između predstavnika i članova Glavnog štaba. On sam je bio veoma važna ličnost tada a nije znao šta se dešava na terenu. Tako da je teško videti Glavni štab onako kako ljudi tumače značenje te reči, koje se odnosi na neku vrstu sveobuhvatne vojne komandne strukture. Ono što ste imali je niz pojedinaca koji su bili na različitim mestima u različitim trenucima, koji su se okupili u grupe od dvoje, troje ljudi; jedan broj njih je bio u Divljaku/Divlakē i to je zapravo bilo nepoznato čak i ljudima koji su bili u području neposredno pored njih, deset kilometara odatle do Klečke/Klečkē. Dakle, to nije vojna komandna struktura. Niko nije znao ko je u Glavnom štabu, niko nije znao gde se on nalazi. Tako da taj Glavni štab ostaje neka vrsta mitskog koncepta, kao što sam rekao, koji se sastojao od pojedinaca koji su se kretali naokolo sa političkom direktivom da započnu gerilsku pobunu, a ne da se pruži vojno komandovanje na način na koji su ljudi tumačili šta je, u stvari, Glavni štab. Izvinjavam se, da li je odgovor...

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To je u redu. Hoću da budete u stanju da objasnite kada to bude bilo potrebno. To je jedno interesantno objašnjenje. S obzirom da ste to pomenuli, želim da malo porazgovaramo o tome šta je gospodin Limaj rekao 69. dana ovde u sudnici. Gospodin Mansfield ga je pitao... "Sada smo u junu i..." izvinjavam se, nemam... imam referencu na 43. stranici, trebalo bi da je na 43. stranici na *LiveNote*, mada je drugačiji broj na službenom transkriptu. Gospodin Mansfield postavio je pitanje svom klijentu: "Sada smo u junu mesecu. Do kojih drugih događaja je došlo kada je reč o

vama i OVK? Šta se još desilo juna meseca da se vi toga sećate i da je to bilo od većeg značaja?" I gospodin Limaj je odgovorio – to je jedan vrlo dugačak odgovor, tako da ne želim da čitam ceo odgovor – "Kao što sam već rekao, sastanak sa gospodinom Krasniqijem je održan zbog zabrinutosti oko onoga što se dešavalo na terenu i onoga što smo videli na terenu. Ljudi su počeli da dolaze sa zahtevima da stupe u redove OVK i želeli su da dobiju oružje i stupe u redove. I dolazili su u velikom broju." Sada ću da preskočim jedan deo i zatim sledi: "Drugo, kao što mi je gospodin Krasniqi rekao, skoro ceo Glavni štab je nastojao da pribavi oružje, jer je pitanje oružja bilo pitanje broj jedan. Tako da su svi bili zainteresovani da dobijemo što više oružja i da naoružamo ljude koji su želeli da uzmu oružje." To objašnjava vojnu funkciju Glavnog štaba i dostavljanje oružja za OVK, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To opisuje da Glavni štab, očigledno, ne radi ništa, osim što pokušava da nabavi oružje za OVK. Ne opisuje ga kao vojnu komandnu strukturu na način kako bi većina ljudi ovde opisivala frazu "Glavni štab". To podrazumeva čitav niz pojedinaca koji su nastojali da pribave oružje. To ne znači bilo kakvu vrstu smislene komande.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pa, to je bio odgovor na određeno pitanje o tome čega se gospodin Limaj seća o događajima iz juna meseca. Nisam pitao gospodina Limaja da raspreda o Glavnom štabu. Moje pitanje vama je bilo jednostavno: ako je Glavni štab bio angažovan, kako je on rekao, u pokušaju da nabavi oružje da bi ga podelio svim tim ljudima koji su želeli da se priključe OVK, to je onda jaka vojna funkcija, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je jedna od mnogih vojnih funkcija.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Hvala.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: A Glavni štab bi trebalo da bude sposoban za obavljanje mnogo više funkcija da bi bio efikasan štab.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Možda nećemo morati da ulazimo u ovu temu previše, ali vi se slažete da je OVK sve vreme od kraja 1997. godine pa tokom 1998. godine bila jedna organizacija koja je bila prilično tajanstvena?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. Ali ja bih napravio razliku između perioda 1997. godine i perioda 1998. godine.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ali u oba ta perioda – da razgovaramo o 1998. godini – pripadnici OVK i struktura OVK nastojalo se da se drže u velikoj tajnosti?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Naročito pre masakra porodice Jashari. Mislim da bi trebalo posmatrati mart 1998. godine kao prekretnicu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A postojali su vrlo dobri razlozi da se OVK drži u tajnosti?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: U to vreme postojali su, naravno, jer je to bila jedna potpuno drugačija ideja... politička ideja različitih grupa o tome kako treba izvesti tu pobunu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I zbog toga su pripadnici OVK nosili maske?
SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Verovatno su nosili maske zbog tajnosti, ali ja sam svakako... ne mogu da odgovorim na to pitanje.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pa, mislim da je Ramadan Behluli ovde rekao da misli da su maske skinuli u junu mesecu 1998. godine?
SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: I ja sam to čuo. Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Jer su se od tada osećali mnogo sigurnije?
SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Takođe ste čuli da su se pripadnici OVK služili pseudonimima a ne svoji pravim imenima?
SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, jesu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Čuli smo dosta svedočenja na ovom suđenju da mnogi vojnici nisu znali jedni drugima prava imena i da su saznali prava imena kasnije ili čak posle rata?
SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, čuo sam za to.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A to je otežavalo MUP-u i Srpskim snagama da saznaju ko je bio u OVK?
SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Nisam sasvim siguran da li je ta izjava tačna, ali to je verovatno bila njihova namera.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To jeste bila namera. Niste sigurni da je to tačno. Vi mislite da su MUP i Vojska Jugoslavije tačno znali ko je bio u OVK?
SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne, ne mislim. Ali ne mislim da nužno postoji neka veza između ove dve stvari, ali ima nešto.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To je takođe otežavalo onima koji su bili autsajderi da znaju ko su pripadnici OVK?
SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, jer, kao što sam rekao, u to određeno vreme nije postojala OVK. Postojao je čitav niz naoružanih grupa koje su sve sebe nazivale OVK.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U koje određeno vreme je to bilo?
SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: U periodu između marta i juna meseca 1998. godine.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pa, o tome ćemo još razgovarati za koji trenutak. Vi, u stvari, o tome upravo govorite na stranici broj 9, u paragrafu broj 15. Tamo govorite o ovome. Kažete: "Oni su napravili svoje vlastite uniforme i putovali u Albaniju da kupe svoje lično naoružanje, iako te grupe još nisu imale komandnu strukturu izvan svojih neformalnih i dogovorenih aranžmana, pa čak i onda kada su to oni nazivali naređenjima,

prvo se o njima diskutovalo. I svakako je bilo najvažnije da su uglavnom bili u nemogućnosti ili nisu bili spremni da napuste svoja sela kako bi pomogli bilo kome, osim ako ih na to ne bi naterala organizovana srpska vojna ili paravojna snaga. Uprkos svom entuzijazmu, nisu imali komandnu strukturu."

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. Mislim da je to jasno i iz svedočenja u ovom predmetu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi govorite slično ovom – samo ću brzo da pređem preko toga – na 14. stranici, u 33. paragrafu kažete: "Oni su bili male lokalizovane grupe koje su bile u stanju da pomažu jedna drugoj i nisu imali nikakve komandne strukture."?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, to je tačno. I kao što sam rekao, mislim da dokazi koji su se do sada pojavili u ovom sudskom postupku, potkrepljuju moj stav, iako sam ja to napisao pre nego što sam to čuo.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, ne želite valjda da sugerišete u onom prvom paragrafu, da su pojedini pripadnici OVK putovali u Albaniju kako bi kupili oružje, da su se vraćali sa puškom... sa nekoliko pušaka samo za svoje selo; OVK je otprilike toliko bila naoružana, to tvrdite?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. Kao što sam rekao, brojne grupe su deystvovala na različite načine.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Međutim, ono što ste ovde u ovom paragrafu želeli da kažete jeste da su sve te razne grupe putovala pojedinačno u Albaniju da kupe za sebe svoje oružje?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je svakako nešto što ste mogli da vidite u severnoj Albaniji. Doslovno je postojala pijaca sa oružjem i seljani su dolazili preko granice i počinjalo je cenkanje oko cene *kalašnjikova*.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da. Jedna od knjiga koju citirate je ponovo knjiga Stacy Sullivan o Florianu Krasniqiju?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Na stranici broj 6 ona kaže kako je on lično prikupio 30 miliona dolara za vojne potrepštine i za oružje OVK?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Mislim da morate da uzmete sa izvesnom rezervom to što Stacy Sullivan i Florian Krasniqi govore. To je američka knjiga namenjena američkoj javnosti.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A zašto vi to onda citirate u svom izveštaju kao dobro za... pokušavam da navedem vaše reči... "kao štivo koje je vredno da se čita o rastu OVK"?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Zbog toga da pokažem razne linije snabdevanja, jedna grupa je imala svoj sopstveni lanac snabdevanja. Na isti način bavile su se druge grupe u Dukadinu/Dukagjini ali sasvim odvojenim linijama koje su vodile

sve do Švajcarske. Bio je čitav niz različitih linija snabdevanja do Kosova/Kosovë, a ne samo jedna.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pa, to sam upravo želeo da kažem da je postojalo organizovano dopremanje oružja vrednog miliona dolara na Kosovo/Kosovë. To nisu bili samo seljani koji su prelazili granicu i vraćali se sa ličnim naoružanjem.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ako pročitate celu knjigu Stacy Sullivan, videćete da je, iako govore o tim brojkama, broj oružja koji je otpremljen bio zapravo prilično mali. A da li je to oružje uopšte stiglo do linije fronta i bilo korišćeno, to je sasvim drugo pitanje.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, kada ona, na stranici broj 6, govori o tome kako ovi pojedinci švercuju desetine hiljada komada oružja preko granice na Kosovo/Kosovë, vi ne smatrate da je to velika količina oružja? To je vrlo mali broj?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja nisam smatrao da je to istina. Ako pogledate njegovu izjavu u knjizi, on govori o pojedinačnim oružju, dva, tri komada ovde, 15 komada tamo. Ona piše za određenu publiku. Ne treba da uzmete sve u toj knjizi ozbiljno.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I vi u vašem izveštaju nemate prigovor na to, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja nisam u svom izveštaju uopšte govorio o toj konkretnoj stvari. Govorio sam o jednom određenom delu u kojem se govori da je svaka grupa imala svoju liniju snabdevanja.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. A te grupe su krijumčarile oružje za distribuciju?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: E sad, do koje mere se to zaista i realizovalo i koliko su oružja uspeali da prokrijumčare, ja ne znam. Ali mislim da je ovo poslednje najčešći slučaj. Kako je oružje stizalo, ljudi su znali kome je šta sledovalo. To je bila previše opasna aktivnost - nabavljati oružje za opštu distribuciju.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I ponovo na stranici broj 6, u trećem paragrafu se kaže: "U pogledu vremena, ni u jednom delu konflikta na Kosovu/Kosovë nije postojala bilo kakva efektivna komandna struktura u bilo kakvom vojnom smislu", to je vaš stav, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je moj stav. I upravo zbog toga su NATO ili Vlada SAD, ili za koga god želite da sugerišete da je to bio, dovele Agima Çekua pred kraj, kako bi se obezbedila neka vrsta vojne strukture. Ako pogledate komentare generala Ralstona u vezi Wesley Clarka, oni su imali strahovite poteškoće da dobiju od bilo koga na terenu neki jasan odgovor u vezi ciljeva. Nisu mogli to da dobiju.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Moje pitanje je bilo da li je to bio vaš stav i vi ste odgovorili. Da li znate kojom je brigadom Fatmir Limaj komandovao?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Čuo sam za broj, ali bojim se da sam... ne mogu da se setim.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Da li znate kada je postao komandant brigade?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne znam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li znate kojom zonom je komandovao?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne verujem da je komandovao...

prevodioci: Molimo govornike da uspore. Hvala.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: On je bio jedan od lidera u području Klečke/Klečkë, koja je, u stvari, granično područje gde se spajaju tri zone ili podzone. Ali kao što znate, terminologija kojom su se definisale zone, menjala se tokom rata, jer je to odražavalo političke namere pojedinih političkih partija.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dozvolite mi da vam kažem šta je Fatmir Limaj rekao u ovoj sudnici 24. maja 2005. godine. Pitan je: "Vi nikada niste izdavali naređenja Luanu [Ramiz Qeriqi] - to je vaše svedočenje?" A njegov odgovor je bio... to je 72. dan suđenja, red broj 64: "Sa Luanom su stvari stajale nešto drugačije. Kada je brigada formirana, a to je bilo u avgustu mesecu, ja sam bio komandant brigade i od avgusta sam mu izdavao naređenja." Dakle, vaša tvrdnja je da u bilo kom periodu vremena, bilo kada, nije bilo strukture, nije bilo naređenja, Fatmir Limaj nije nikada izdavao naređenja Luanu kao svom potčinjenom u brigadi?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne, sposobnost da dajete naređenje jednoj osobi nije reprezentovalo komandnu strukturu. Komandna struktura, da bi bila efektivna komandna struktura u značenju o kom govorimo, zahteva mnogo više stvari od toga što smo imali. Sposobnost jedne osobe na terenu da nekom kaže da ode i napravi kafu ili šta god, to ni na koji način ne upućuje na postojanje vojnog komandnog sistema u smislu kako to ovde želimo da utvrdimo.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Ako to nije jedna osoba koja traži od druge osobe da mu donese kafu, nego komandant brigade koji govori komandantu jedinice da izvrši određene zadatke, to jeste jedna vrsta vojne komande?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ako to zaista jeste, onda je to ipak samo jedan oblik vojne komande na vrlo malom ograničenom području, i vremenskom i prostornom. Treba vam čitav sistem da pokrije čitavo područje.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pa, dozvolite mi da vas ovde zaustavim, jer vi ne znate ni prostor, ni vreme, ni područje na kom je bio komandant Fatmir Limaj, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja znam generalno. Pitali ste me koja zona. Pa, bio je na granici tri zone, zar ne?

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, vi ne znate u koje vreme je on bio komandant, ne znate naziv zone u kojoj je bio komandant i ne znate koje je područje bilo pod njegovom komandom. Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. Ali ja govorim o čitavoj OVK, i da je funkcionalni vojni sistem i vojni komandni sistem mnogo više od toga da jedna osoba izdaje naređenje drugoj osobi na jednom određenom mestu.

ADVOKAT MANSFIELD: Molim gospodina Nichollsa da imenuje zonu u kojoj je komandant bio Fatmir Limaj.

TUŽILAC NICHOLLS: Zona Paštrik/Pashtrik.

ADVOKAT MANSFIELD: On je bio komandant te zone, zar ne? Da li je to stav Tužilaštva?

TUŽILAC NICHOLLS: On je bio komandant. Izvinjavam se. Trebalo je da kažem da je bio komandant 121. brigade.

SVEDOK CHURCHER: Koja se nalazi u području gde se graniče tri zone.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li znate područje odgovornosti 121. brigade?

ADVOKAT MANSFIELD: Molim da budemo vrlo oprezni ako će unakrsno ispitivanje ići u toliko detalja, molimo da detalji budu tačni.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ako biste mi predočili kartu onda ću vam pokazati ono što ja smatram otprilike da je to područje, mada ja nisam stručnjak za brigadu gospodina Limaja ili za područje njegovog delovanja. Govorim samo o generalnoj komandnoj strukturi ili o ukupnom nepostojanju komandne strukture OVK.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pročitali ste transkript sa svedočenja generala Selimija ovde u sudnici?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, jesam. Ali ne skoro. Nisam sinoć čitao.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi onda znate da je on rekao pre nego što je postao komandant u svom području u Drenici/Dreniče da je tamo komandant bio Adem Jashari?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja to svakako prihvatam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Selimi je bio imenovan od Glavnog štaba za komandanta prve operativne zone Drenica/Dreniče u maju 1998. godine?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ako vi tako kažete. Ja nisam upoznat s tim. Ali bio sam... upoznat sam da je postao komandant u području Drenice/Dreniče u to vreme, da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Međutim, želim da istaknem da Adem Jashari nije bio ni na koji način vojni komandant. On nije komandovao ni sa čim osim svojim imanjem, koje je zatim izgubio u herojskoj borbi za političke principe...

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: ...ili pogrešne procene, zavisi kako gledate.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ali...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Takođe želim da istaknem da je Sultan - Sylejman, mladić koji nije imao prethodno vojno znanje, pokušao da preuzme položaj o kome ništa nije znao. Nije imao nikakvu predstavu šta bi komandant trebalo da bude. Nije imao predstavu o tome šta je vojni komandni sistem. Tek kada je Çeku došao on im je objasnio šta bi štab trebalo da radi. Ne možete jednostavno da kažete da preuzimanjem naziva ili naravno, nazivanje neorganizovane grupe boraca brigadom to čini brigadu, i to u vojnom smislu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pa, zapravo, Selimi je imao godinu dana vojne obuke. Nisam siguran da li vam je to poznato?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Možda ste u pravu, da. Sasvim je moguće da je odslužio vojni rok. A služenje vojnog roka u Jugoslovenskoj narodnoj armiji teško da može da vas pripremi za vojni komandni sistem.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Slažem se. Ali to je činjenica koja je važila u mnogim ustancima, kolonijalnim ratovima za oslobođenje. Nisu svi ljudi koji su pružali otpor imali formalnu vojnu obuku. U nekim slučajevima jesu, ali ne u svim ostalim.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: U najvećem broju slučajeva verovatno nisu. Zato i nisu imali vojne komandne sisteme.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi u svom izveštaju kažete – a Selimi je svedočio da nije postojalo telo koje je posredovalo između Glavnog štaba i komandanata zona?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je tačno.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A vi znate da je general Selimi smatran dobrim komandantom i sposobnim komandantom za vreme kosovskog konflikta?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Takođe znam da su ga smenili.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li znate da je uživao takav ugled?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. Bio je dobar borac. Ali to ne znači i da je bio dobar komandant.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Posle njegovog...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Bio je dobar borac.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Posle njegovog imenovanja za komandanta zone u maju 1998. godine, Selimi je svedočio da je odmah počeo da konsoliduje brigade i da imenuje komandante 112., 113. i 114. brigade. Da li vam je to poznato?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, ja sam naravno svestan načina na koji su počeli da pokušaju i uvode naređenja i da uvode sistem. Ali pokušati da nešto učiniš i uspostaviš to u ratnim uslovima, kada su borbe bile svuda oko vas, samo su izgubili

većinu teritorije za koju su mislili da su je preuzeli. Razume se, nije bilo ni Srba od kojih se teritorija mogla oduzeti. I čitava stvar je bila kompletno u haosu. Ponavljam, nisu uspjeli da uspostave komandne sisteme jednostavnim imenovanjem ljudi na neke položaje.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ne. Ali u maju...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Nisu imali sredstava za komunikaciju jedni s drugima.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U maju 1998. godine...

TUŽILAC NICHOLLS: Mislim da postoji problem sa prevodom.

prevodioci: Sada bi trebalo da je u redu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U maju je Selimi svedočio da kada on nije bio tamo, da je njegov podređeni, načelnik štaba mogao da potpisuje naređenja u njegovo ime?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tako je. Ali on nije imao načina da distribuirati svoja potpisana naređenja.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pa, to nije ono što je general Selimi rekao i mislim da on lično sigurno zna više o tome nego vi.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. Ja bih rekao da je gospodin Selimi, pošto je mlad čovek, želeo da ulepša sliku onoga što su oni nastojali da učine i to je sve vreme konflikta bilo tako. OVK je stalno pokušavala da postane nešto za šta u to vreme nije bilo dovoljno vremena da postane.

ADVOKAT MANSFIELD: Možda bi mogla sredstva da budu navedena, molim vas?

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: On je rekao da je bio... pa, možete da pogledate referencu i da to uradite na dodatnom ispitivanju. To je na stranici, odnosno na traci na 22:31 minutu. Gospodin Selimi je rekao da se on ne seća tačno kako, ali da su svi komandanti jedinica obaveštavani o njegovim pismenim naređenjima?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. Ali on nije mogao da se seti tačno kako.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pa, da li su dostavljena, poslata. To je tačno. Ramiz Qeriqi je svedočio o kraju maja meseca. Postavljeno mu je pitanje: "Svedočili ste da je u maju Shukri Buja došao i da je on bio komandant zone. U to vreme, da li je postojao neki viši komandant iznad vas i Shukri Buje?" Odgovor: "Naravno da je postojao. Mi nismo hteli da budemo tamo bez svojih pretpostavljenih. Rekao sam od početka kada sam došao tamo, a došao sam iz Albanije. Sreo sam se sa Asimom Sylom, koji je bio iznad svih nas, osim Rexhepa Selimija. Otišao sam u Klečku/Klečkë sa Fatmirom. Odlazio sam u Krajmirovce/Krojmir svaki put. I u ratu se stvari tako dešavaju. Ne može svako da radi šta hoće. Postoji lanac komandovanja. Ljudi nisu imenovani samovoljno."

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ali ipak, svi dokazi koje smo videli, u stvari, upućuju na to da su se ljudi sami imenovali na određene položaje. Čitava situacija je bila krajnje konfuzna...

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: O kojim svedočenjima govorite?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa, o svedočenjima koja ste do sada čuli, kao na primer: "Otišao sam tamo. Niko mi nije rekao da idem", "Razgovarali smo o naređenjima da vidimo da li su dobra"...

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi kompletno odbacujete ono što je rekao gospodin Selimi - da ga je imenovao Glavni štab i potvrdio njegovo imenovanje?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. Ja mislim da je to sasvim tačno. Ono što ja kažem je da on nije mogao da komanduje na vojnički način. Nije bio u stanju da vodi vojni komandni sistem. Nije imao ni osoblja, ni znanja, ni transporta, ni komunikacije, ni bilo čega drugog.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A to je bazirano ponovo na materijalu koji ste primili u ovom predmetu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. To je... kao što ste videli, ja sam napisao izveštaj pre nego što sam dobio većinu materijala. To je bazirano na mom znanju kako je kampanja bila izvedena, na ogromnim teškoćama koje je NATO imao da bi tamo pronašao sagovornika na terenu, i ogromne teškoće koje je imao Međunarodni Crveni krst da nađe bilo koga s kim bi razgovarao.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ja sada govorim konkretno o generalu Selimiju i njegovom položaju u maju. Nema ničega u vašem izveštaju o generalu Selimiju...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne, ja sam to odbacio, jer samo postavljenje na položaj ne znači da će vojno komandovanje biti učinkovito. Vi imate funkciju. I to je sjajno. Osećate se kao da ste na vrhu sveta. Vi se zaista osećate važnim. Ali to još uvek ne znači da možete da komandujete.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ali ako imate ljude koji su pod vašom komandom, organizovane jedinice, imenovali ste njihove vođe, izdajete naređenja, oni sprovode vaše odluke, vi onda vršite komandovanje?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa, ako možete da dođete do tih ljudi, ako možete da dođete dalje od neposredne grupe oko vas i da ta naređenja mogu dalje da se prenesu i ako vidite da su izvršena. Ali ja lično nisam video i ne vidim nigde u ratu na Kosovu/Kosovë bilo koji primer efikasne taktičke komande jedinica u pokretu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. I kada kažete da ste videli, ponavljam, vi ne govorite o bilo kakvom ličnom opažanju, već o onome što ste saznali kasnije kada ste se vratili iz Tanzanije?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. Ja govorim... ako se sećate, ja sam bio tamo na terenu u junu mesecu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A u...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Slušao sam ljude koji su dolazili u Tiranu, sedeli u kafićima u bulevaru i govorili o tome kako su odlazili i dolazili, ljudi su odlazili na sever i vraćali se, lično sam odlazio na sever i pričao sa ljudima, razgovarao sa prijateljima šta se događa. Bili smo, naravno, veoma zabrinuti.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da. To je bilo onda kada ste pokušavali da nadoknadite, da saznate stvari u kafićima u bulevaru. A sada bih želeo da razgovaramo o nečem drugom. Gospodin Limaj rekao je 69. dana suđenja, u 46. redu: "Na putu za Drenicu/Drenicë, tokom jula ili juna meseca setio sam se jednog incidenta koji je važan i može da bude povezan sa onim što je rečeno. Tada sam prvi put video zvanične oficire, profesionalce. Bilo je tri ili pet oficira. Bilo ih je možda i više, ali ja sam lično video trojicu oficira koji su završili Vojnu akademiju, koji su dolazili iz inostranstva i stupali u OVK i sa ... preko Glavnog štaba oni su osmatrali teren. I ako mogu da kažem, oni su izviđali teren i svaku jedinicu." A zatim dalje opisuje kako to izgleda i citiram: "Bili smo srećni da vidimo te oficire. Znam da je Agim Qelaj iz malog trening centra koji sam pomenuo, pošto je Agim Qelaj bio specijalista za vojnu obuku, on je uzeo dvojicu, trojicu mojih vojnika. Hteo je da formira interventnu jedinicu. Dakle, uzeo je dva ili tri vojnika iz moje jedinice i nekoliko vojnika iz drugih jedinica... to je bilo krajem juna. Dakle, on ih je pripremao, trenirao i poslao ih u selo Negrovce/Negroc negde kod klanca Vučak/Vučak, to je mesto između sela Negrovce/Negroc i... ovo ovde je pogrešno izgovoreno "Turićevac/Turiqec, koje je prikladno za takve aktivnosti." Tu gospodin Limaj govori o događaju koji je on lično video, u junu 1998. godine.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: U junu 1998. godine?

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da. Glavni štab je predstavljen sa profesionalnim... predstavnici Glavnog štaba su bili prisutni sa profesionalnim vojno obučanim oficirima iz inostranstva?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, trojica njih.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Tako je.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: I neko je obučio trojicu ili četvoricu vojnika za interventnu jedinicu, što implicira, naravno, da je to bila prva takva interventna jedinica. Tri ili četiri vojnika.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Oprostite. Zaustavite se tu. Kako ste zaključili da je to prva interventna jedinica?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa po tonu vašeg glasa u opisivanju te rečenice čini se da nisu ranije imali još neku. Implicitno se može zaključiti da je to nešto sasvim novo.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Oni su izviđali čitavu teritoriju?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: A i to takođe izgleda kao novi događaj. To ne znači da je postojala struktura, zar ne?

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Oni su posetili svaku jedinicu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Trojica ljudi pokušavajući da obiđu Kosovo/Kosovë i posete svaku jedinicu? Oni su... Mislim, znam ko su oni. To su verovatno oficiri koji su se vratili iz hrvatskog rata, ali nisu imali vremena da počnu da organizuju stvari.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I vi to sve možete da zaključite iz ovoga citata koji sam upravo pročitao - da oni nisu imali vremena?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Naravno da mogu. Znae kako je bilo teško kretati se naokolo u to vreme, koliko mnogo vremena je to oduzimalo, ako ništa drugo, pročitali ste te opise.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pa...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Kretati se noću, boraviti u kućama pre nego što nađete vodiča.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pa, preći ćemo...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Oni se nisu kretali... oni nisu koristili mape, za početak.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pa, preći ćemo na to kako se Evropska posmatračka misija kretala u to vreme. Oni su [OVK] birali vojnike za interventnu jedinicu i vodili ih na neka druga mesta gde su ih obučavali. Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tri ili četiri vojnika, kako je on rekao.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I nekoliko iz drugih područja. Dakle, moja poenta je to, a ne ono kako ste vi opisali u svom izveštaju da su meštani jednostavno uzeli oružje da brane svoja sela, kao što ste vi rekli?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. Ja bih rekao da je bilo tačno onako kako sam opisao. I u junu mesecu neko je rekao: "Čekajte, treba da pokušamo da negde postavimo ojačanje ukoliko budu napadnuti." I uzeli su dva ili tri vojnika i isprobali ih i trenirali ih za pokret - kao pojačanje. Tako su se te stvari razvijale. Ali to ne znači da vi imate jasnu vojnu strukturu sposobnu da sprovodi naredjenja, sprovede disciplinu i tako dalje. To su sami embrionalni počeci vojske koja nikada nije imala vremena da se razvije.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Takođe ste pogledali, a i nekoliko puta ste se pozvali na vaš izveštaj u kom kažete: "Jedinice OVK se nisu međusobno podržavale."?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: "Ali jedinice nisu bile u mogućnosti da se međusobno podržavaju."

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Tačno.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Nisu imale prevoz. Nisu imale nikakve komunikacije. Nisu znale kako da se kreću s mesta na mesto. Ono što se događalo bilo je da su se razne grupe skupljale kada bi čule da se negde puca i videle da li mogu da pomognu ili ne. Ponavljam, to nije vojno komandovanje ili vojna operacija.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To nije ni nespremnost da se pomogne drugim ljudima u drugim selima?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Nisam rekao da nisu spremni da pomognu. Rekao sam da nisu mogli.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Pogledajte na devetoj stranici u 15. paragrafu, šta vi kažete: "Zaista, oni uglavnom najčešće nisu mogli ili nisu hteli da napuštaju svoja sela kako bi pomogli bilo kom drugom."

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Nisu mogli ili nisu hteli. Mislim, očigledno je da neki ljudi nisu hteli da napuštaju svoja sela. Neki ljudi nisu znali gde da idu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Sad ste se upravo vratili na to – da su oni bili voljni da pomognu, sada ste to rekli, ako su znali da je negde napad ili...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Rekao sam da su neki bili spremni.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A vi ste to videli i u ovom slučaju. Pročitali se svedočenje Ramadana Behlulija?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Bojim se da se ne sećam precizno, ali...

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li se sećate da je svedočio da su vojnici dolazili u pomoć gde god bi bile borbe, u Crnojepju/Carralevë ili Krajmirovcu/Krojmir?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne sećam se. Ali naravno da sam čuo slične izjave - da se to događalo u više akcija. Ali, naravno, dolaziti u pomoć, kada vi dolazite iz raznih pravaca, niko nije imao pojma gde se puca ili kako...

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ja se fokusiram...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: ...kako da pomognu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: ...sada na vašu tvrdnju da vojnici OVK "nisu mogli ili nisu hteli da napuštaju svoja sela da bi pomogli bilo kom drugom". Dakle, to je... "osim ako ih na to ne bi naterala Srpska vojska". Dakle, to nije tačno, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Neke grupe, naravno... ja nisam ni na koji način osporavao, kao što sam upravo rekao. Neke grupe su došle da pomognu. Ali ići da pomogneš nije isto što i vojna direktiva. Nije isto što i vojno naređenje. Niko, zapravo, nije znao odakle vatra dolazi. Niko, zapravo, nije znao šta se događa. Odlazili su na vrh brda i gledali okolo. Onda bi nekog ostavili na brdu a njih četvorica sišli dole da vide šta mogu da urade. To je vrlo plemenito, vrlo hrabro i tako dalje. Ljudi su bili ubijani radeći to. Ali to nije nikakav vojni sistem.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A da li je primer vojne komande ako pošalješ jednu jedinicu da pomogne drugoj jedinici?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa, ukoliko bi se to vršilo sistematski u jednom dužem vremenskom periodu, da. Međutim, ukoliko se to samo događalo povremeno, to bi onda, bojim se, mogla da bude samo slučajnost.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Imamo sada jednog svedoka – moramo da koristimo broj za njega...

TUŽILAC NICHOLLS: Izvinjavam se, časni Sude, kada ćemo imati pauzu? Normalno bi bilo sada, ali da li ćemo malo da produžimo zbog...

SUDIJA PARKER: Imate do pauze još najviše dva minuta.

TUŽILAC NICHOLLS: Vratću se onda na to.

SUDIJA PARKER: Napravićemo prvu pauzu sada i nastavićemo u 16.05 časova.

(pauza)

SUDIJA PARKER: Izvolite, gospodine Nicholls.

TUŽILAC NICHOLLS: Hvala, časni Sude.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Gospodine Churcher, opet su me za vreme pauze zamolili ako možemo obojica malo da usporimo.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Izvinjavam se. Trudiću se.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Još nekoliko pitanja o vašoj tvrdnji da meštani nisu hteli ili nisu mogli da pomognu u drugim selima. Svedok L-95, svedočio je da je on poslat – to je na stranici broj 49, za ostale na stranici broj 4.207... poslat je da pomogne drugoj jedinici zato što im je teritorija bila ugrožena, i on je rekao da je poslat sa svojom specijalnom jedinicom, jer je postojala potreba za intervencijom. Tražili su mu da pomogne Čelikuu zato što je teritorija bila ugrožena, i on je to objasnio rečju "ugrožena, što je značilo da je postojala mogućnost da će ih Srpske snage napasti. I svedok je takođe svedočio da kada je bio tamo da je bio pod komandom Čelikua. Dakle, imamo jedinicu čiji se pripadnici šalju na jedno drugo područje gde je postojala opasnost od oružanog napada a koja se pretpočinjavala lokalnom komandantu. I po vašem mišljenju to ne svedoči uopšte o postojanju neke vrste vojno-komandne strukture?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Mislim da bi to mogao biti dokaz o embrionalnom početku nečega. Primetio sam da ste rekli "od njega je zatraženo da ode da pomogne". Ne da mu je naređeno da ode do tačke X i da uzme učešće u odbrani. U vašim prethodnim primedbama vi ste rekli da su uzeli troje ili četvoro ljudi da bi sačinili jednu interventnu jedinicu. Pa, ovde možemo da vidimo napore da vojno podrže jedni druge, ali moj stav ostaje da mi tu imamo grupu mladića bez bilo kakvog stvarnog vojnog iskustva, bez znanja o vojnoj komandnoj strukturi, bez metoda komandovanja, bez metoda komunikacije ili delotvornog načina komunikacije u hitnim slučajevima. Nije to bila vojna komandna struktura u smislu opremljenosti za operacije. To se svakako ne može porediti sa vojnom strukturom koju su Srbi imali.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ili Britanska vojska. Shvatio sam poentu. To nije bila tako sofisticirana komandna struktura koju vi imate ili Vojska Jugoslavije. Ali to su tipični aspekti komande, da jedna jedinica pomaže drugoj jedinici u slučajevima povećanog rizika.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ako se to dogodi na kontinuiranoj osnovi u dugačkim operacijama, onda da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Hvala.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ako se to dešava u izolovanim slučajevima, to se onda ne svodi na vojnu komandnu strukturu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Kažete na stranici broj 14 vašeg izveštaja – to je paragraf broj 32 – govoreći o incidentu u Račku/Račak, govorite o vojnicima OVK kako nisu uspeali da odbrane... da pobede u bici: "Sve što su imali bile su njihove puške i odlučnost da odbrane svoje selo. Ali to nije predstavljalo vojnu operaciju." Da li želite da kažete da su Račak/Račak branili samo seljani Račka/Račak? To je nešto što se naslućuje iz vašeg paragrafa?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. Ja znam... odnosno razumeo sam da su neki ljudi dolazili i odlazili, i da su to pogledali. Bojim se da sam se, kao što je i u većem delu vašeg dokaznog materijala, oslanjao ovde na srpske izveštaje o ovom sukobu, a naročito na deo kako su neki stražari pušili, kako nije bilo dovoljno oružja i tako dalje. Opet se nije radilo o vojnoj operaciji, neki seljani su bili ubijeni, zato što su stražari pušili, a nije bilo nikog drugog da stražari tamo.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Samo da mi bude jasno, govorite o izveštavanju u srpskim novinama, je li tako?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Govorim o onome što je iz prve ruke govorio jedan od učesnika u tom sukobu, koji je bio srpski policajac, i njegova je priča posle objavljena u srpskim novinama.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ukratko ću vam reći šta je o tom danu, 18. jula rekao Fatmir Limaj. On je rekao... to je 69. dan, red broj 67.... rekao je: U prvom delu sledećeg dana, 18. jula...", određuje datum "...tada sam se sastao sa Agimom Qelajem i Rexhepom Selimijem i Musom Jasharijem, koji su sat ranije stigli na ulaz u Orahovac/Rahovec. U to vreme, predstavnici..." idem unapred "...Glavnog štaba: Rexhep Selimi, Byslym Zyropi i Musa Jashari, su čuli prvi put za događaje u Orahovcu/Rahovec tek tog jutra. Oni su stigli u žurbi kako bi videli kakva je situacija i kako bi pronašli neko rešenje kako bi nas izbacili iz situacije u kojoj se našla OVK i kako bi se izbegla opasnost kojoj je bilo izloženo stanovništvo."

TUŽILAC NICHOLLS: Da li ima problema sa transkriptom?

ADVOKAT MANSFIELD: Mislím da mogu da odgovorim na to. Izvinjavam se što intervenišem, ali ako pogledam zapisnik, tu se pominju dva različita mesta i datuma. U zapisniku u početku stoji Račak/Račak a onda kasnije Orahovac/Rahovec?

TUŽILAC NICHOLLS: Da.

ADVOKAT MANSFIELD: Da li može Tužilaštvo sa svedokom da pojasni o kom mestu i datumu se govori?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Mislim da ste pobrkali Orahovac/Rahovec i Račak/Račak, koji...

TUŽILAC NICHOLLS: Sada govorim o Orahovcu/Rahovec.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Držimo se... dakle Orahovca/Rahovec, 18. jula: "I Glavni štab, Byslym Zyropi i Sokol Bashota, oni su odlučili da bi Agim Qelaj trebalo da bude operativni komandant za Orahovac/Rahovec, i Agim je postao neka vrsta koordinatora za sve koji su bili tamo." Dakle, tu je Glavni štab uključen u vojne stvari a ne samo u političke stvari. Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Samo da pojasnimo, to nema nikakve veze sa stranicom broj 14 ili sa Račkom/Račak?

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja o tome nisam pisao. Ali mislim da vi svojom izjavom upravo ponovo potvrđujete tačno ono što ja govorim. "Neka vrsta koordinatora za sve koji su bili tamo." To nije vojna operacija. "Neka vrsta koordinatora"? Vi svakako vidite šta su oni pokušavali da urade, ali nisu znali šta treba da urade. Nisu imali tu vrstu vojnog iskustva. Nisu imali tu vrstu vojnog komandnog sistema. Trebali su da zauzmu kontrolu nad Orahovcem/Rahovec pre nego što su krenuli u tu operaciju. Orahovac/Rahovec je tipičan problem, gde nekoliko ljudi slučajno dolazi u posetu svojim porodicama i tako pokreće borbu, prouzrokujući veliku zabrinutost kod svih, tako da niko ne zna šta da se radi, a na kraju veliki broj ljudi bude ranjen ili ubijen.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: I to je bila vojna katastrofa. Nije imalo nikakve veze sa vojnim komandnim sistemom.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A imenovanje operativnog komandanta, zar to nije vojna funkcija?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Posle tog događaja? To je malo neobično, zar ne? Vi to obično radite redovno, obično pre događaja.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ali zar nije imenovanje operativnog komandanta vojna funkcija?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Imenovanje operativnog oficira je deo štaba. Imenovanje nekog za operativnog komandanta operacije takođe je vojni termin. Ali Orahovac/Rahovec je bio klasični primer neuspeha OVK da ima komandnu strukturu sposobnu da kontroliše jedinice. Nisu uspjeli da spreče Orahovac/Rahovec, nisu uspjeli da daju pojačanje, i nisu uspjeli da srede stvar. To je bilo izuzetna pogubno. Mnogi ljudi su bili zbog toga uzrujani. Ali to nije bila vojna operacija i nije postojala vojna komanda u

smislu da bismo trebali da shvatimo to učešće. Pokušaj da se imenuje operativni komandant je dobar prvi korak, ali to nije dovoljno da bi se stvorio vojni sistem.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ponovo, ovo se bazira na utiscima koje ste vi stekli u Albaniji i na svedočenjima koja ste čuli u ovom sudskom postupku?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: O Orahovcu/Rahovec se široko raspravljalo i zašto je do toga došlo. Mi smo u početku bili uznemireni jer je OVK pokušavala da zauzme grad a bilo je jasno da ga ne može držati. Pre nego što je grad pao, ljudi poput mene već su znali da neće moći da zadrže grad, jer oni nisu bili u poziciji da ga odbrane. I to je, kao što sam rekao, klasični primer neuspešnog delovanja zbog nepostojanja vojnog komandnog sistema.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Sada želim da govorimo o 27. stranici vašeg izveštaja. Da li se sećate da ste tu komentarisali onaj razgovor sa Sultanom, gospodinom Selimijem?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Oprostite... da. Ali nisam pronašao stranicu broj 27.

TUŽILAC NICHOLLS: Časni Sude, intervju se nalazi u tabulatoru broj 6.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pogledajmo sada stranicu 22 tog intervjuja. Da li ste pronašli to?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Bojim se da nisam još. Moja stranica je samo delimično štampana, odnosno pri dnu numeracija... Pronašao sam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. To je onaj deo na koji ste se vi usredsredili, kada je gospodin Lehtinen rekao da nije postojala vojna struktura a onda je Sylejman Selimi objasnio da je Glavni štab bio na vrhu i da nije bilo komandnog nivoa na srednjem nivou. To je na dnu stranice broj 22. Vi kažete: "Komentar: Čini se da ovo potvrđuje da priroda Glavnog štaba... da ovaj Glavni štab nije vojna struktura. Čini se da je sasvim utvrđeno da ako je zaista postojao Glavni štab u stvarnosti..." – prolazimo kroz ovaj deo – "...za razliku od celog niza nepovezanih pojedinaca, u svakom slučaju nije ostvarivao delotvornu vojnu komandu u smislu optužnice. Generalni komentar: Razgovor sa Sylejmanom Selimijem je verovatno najbolji zapis koji ukazuje na koji način se OVK izgrađivala. Konkretno, kada se govori o granicama koje su sami sebi nametnuli, da nisu bili usmereni na uspostavljanje jedinica koje su odgovorne Glavnom štabu, odnosno da budu neposredno ili adekvatnije nadređene štabu, nedostatak hapšenja u zatvorima na terenu i demokratski način imenovanja što je sasvim nevojnički način." Mi smo o tome već razgovarali da se Selimi borio protiv Srpskih snaga u maju, junu i julu 1998. godine. To je tačno, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tačno je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Želim sada da vam skrenem pažnju na stranice broj 32 i 33 tog razgovora. Recite mi kada to pronađete.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pronašao sam stranicu broj 32.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Na dnu stranice se kaže: "Gospodin Lehtinen: Da li ste saradivali tamo sa nekim drugim jedinicama Čeliku, onim koje su bile pozicionirane duž asfaltnog puta, poput onih u Lapušniku/Llapushnik?"

A Sylejman Selimi je odgovorio: "Oni su komunicirali jedni s drugima, na primer, sa 113. brigadom, koja je bila tamo. One su saradivale. Lehtinen: Ali vi kao komandant da li ste bili u neposrednom kontaktu sa Fatmirom Limajem po tim pitanjima, o klanцу Lapušnik/Llapushnik? Sylejman Selimi: Ne, mi bismo obično dobijali naređenje od Glavnog štaba. Oni su nam izdavali naređenja. Ali normalno, postojala je komunikacija sa obe strane klanца Lapušnik/Llapushnik i tamo su se vodile borbe sa obe strane... i obe strane su bile uključene, ali naravno, nije bio dužan da da bilo kakve informacija, niti sam ja bio zadužen da njemu dajem informacije, jer je postojala komandna struktura koja nam je davala naše zadatke." To je ono što tu stoji, zar nije tako?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tako je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, vi ste odabrali jedan deo iz dokumenta koji smo prethodno gledali na stranici broj 22. Vi ste to stavili u svoj izveštaj. Rekli ste Pretresnom veću da je ovo najbolji zapis razgovora koji upućuje na to da nije postojala komandna struktura, a pri tom ste ispustili ovaj deo u kom general Selimi kaže: "Postojala je komandna struktura koja nam je davala naše zadatke." Zar to nije navođenje na pogrešan put, odnosno da izaberete samo onaj deo koji podržava ono što vi tvrdite, a isključuje ostalo?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Postoje mnogi delovi ovog razgovora koji bi podržavali ono što ja želim da kažem, uključujući i primedbu istražioca u kojoj se kaže: "Znam da nije postojao vojni sistem". Ali i ovaj deo podržava ono što sam ja želeo da kažem. On je rekao: "Mi smo dobijali naređenja od Glavnog štaba", ali Glavni štab nije bio u stanju da izdaje naređenja koja bi se odnosila na celo područje Kosova/Kosovë. Tu se ponovo kaže da ne postoji vojni sistem. Jer morate da imate komandne nivoe na srednjem nivou koji bi mogli da koordiniraju lokalni deo. Ne možete samo da kažete: "Dobijali smo naređenja od Glavnog štaba."

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, kada general Selimi kaže da su sa obe strane onog puta i on i onaj komandant primali svoja naređenja preko komandne strukture od Glavnog štaba, to u stvari znači da nije bilo komandane strukture i da Glavni štab nije tamo obavljao komandu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Nije bilo moguće da on dobija naređenja od Glavnog štaba o taktici na terenu, o međusobnoj koordinaciji u bilo kom trenutku. To nije bilo moguće, zar ne?

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, kako kažete da to nije bilo moguće? Kažete u svom izveštaju da radio veze nisu bile ključ komunikacije. I kako znate da Glavni štab nije mogao da prima izveštaje kako bi mogao da reaguje na datu situaciju?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To se provlači kroz sve što je napisano o toj godini, za taj period. I vi znate da su oni u jednom trenutku opisali kakve su radio-veze imali. Oni su imali raspon koji je striktno određen linijom dokle doseže pogled. To su bile one obične motorole dometa svega tri do pet kilometra. Ako se popnete na brdo, onda imate bolji prijem, ali često i ne radi.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: I zbog toga to nije sredstvo komunikacije koje može da pruži efikasnu komandnu strukturu sposobnu da prenosi naređenja, uspostavi disciplinu i slično.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Izvinjavam se, moje pitanje se ne odnosi na radio veze. Moje pitanje je bilo: čak i ako nemate te radio stanice, postoje drugi načini da šaljete poruke na područje koje je pod kontrolom pobunjeničkih snaga?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa, ne, ako idete do Glavnog štaba da prenesete informacije i vraćate se nazad. Potrebno je da imate nivo komandovanja i na srednjem nivou. Potrebno je da imate tako uspostavljen nivo komandovanja koji je mnogo bliže mestu akcije, samo kilometar iza tog mesta, tako da možete da imate kurira, slično kao Napoleon koji je to vrlo dobro radio sa konjanicima. Ali morate da imate tako uspostavljen sistem.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Potrebno vam je...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: A oni to nisu imali.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Zaista vam je potrebno da imate sistem komunikacije sa komandnim nivoom, ali Selimijeva poenta je da je on primao svoja naređenja sa svoje strane, a komandant sa druge strane primao je naređenja sa istog komandnog nivoa. A to znači da je komandna struktura izdavala naređenja različitim jedinicama, različitim komandantima, koji su sa svoje strane imali ljude pod svojom komandom?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Selimi ovde, jasno je iz čitavog tona razgovora, pokušava da bude od pomoći. On je govorio: "O, da. Mi smo dobijali svoja naređenja od Glavnog štaba", ali u stvarnosti ta izjava je besmislena. Ako ste komandant, mogli ste da dobijate naređenja od Glavnog štaba. To ne znači da je postojao vojni komandni sistem koji je bio sposoban da kontroliše operacije na taktičkom nivou.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ali ipak, vi ste to nazvali najboljom evidencijom kako se razvijala u OVK?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Generalno govoreći, Sylejmanov izveštaj o tome kako su se stvari razvijale i kako su bile dezorganizovane, mislim da je najbolja evidencija o tome.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A delovi gde on govori o organizaciji i komandovanju, vi pretpostavljate da on pokušava da laže a ne da bude iskren?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja sigurno nisam rekao da on pokušava da laže. Rekao sam da on pokušava da bude od pomoći. Morate nekome da objasnite šta znači sistem komandovanja, i ja nisam stvarno siguran da je on u potpunosti to tada shvatao.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A u to vreme, naravno, vi lično niste imali kontakte...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne, jer sam ga upoznao nakon rata.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. A kada je to bilo?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Kada sam bio direktor Međunarodne krizne grupe u Prištini/Prishtinë.

TUŽILAC NICHOLLS: Časni Sude, predložio bih da se uvede u spis razgovor sa gospodinom Selimijem, jednostavno zato što svedok kaže da je to najbolji izvor o razvoju i nešto na šta se on oslanja. To mu je dostavila Odbrana i on je to citirao. Ne zbog toga što je istina sadržana u tom razgovoru, već jednostavno kako bi Pretresno veće imalo uvid u to kako se odlučivalo da se neke stvari uključe u izveštaj a neke ne. Ali ako ima prigovora, ja ne insistiram na uvrštavanju dokumenta u spis.

SUDIJA PARKER: Da li se to razlikuje od onoga što nam je juče rečeno?

TUŽILAC NICHOLLS: Da. Zato što je svedok bio ovde i svedočio. I bio je unakrsno ispitao o ovom izveštaju... ovom razgovoru. I ovo je korišćeno kao izvor. Ali ja ne insistiram. Smatram da to može biti od koristi ako Odbrana nema prigovor.

SUDIJA PARKER: Tražim da vidim da li postoji neko uznemirenje?

ADVOKAT MANSFIELD: Ne, ne. Nema uznemirenja uopšte. Samo me blago zabavlja. Zadovoljan sam fer pristupu ovom. Da li se može obeležiti za identifikaciju?

SUDIJA PARKER: Biće obeleženo za identifikaciju.

sekretar: To će biti P246, obeleženo u svrhu identifikacije.

TUŽILAC NICHOLLS: Izvinite me na trenutak, časni Sude. Želim da vidim da li je nešto dostupno na sistemu *Sancition*.

(Tužilaštvo se savetuje)

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Gospodine, želim sada da vam pokažem jedan izveštaj Evropske posmatračke misije.

TUŽILAC NICHOLLS: Ovo je bilo uključeno, časni Sude, u izveštaj gospodina Phila Coa i svedok se poziva na njega u svom izveštaju.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, juče smo razgovarali o Evropskoj posmatračkoj misiji. Vi ste bili član Evropske posmatračke misije. Ona je radila na terenu, putovala kroz područja sukoba. Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tačno je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ovaj izveštaj je od 22. juna i mislim da se sećate da ste vi ponovo pregledali ovaj izveštaj kao deo svog izveštaja za ovo suđenje?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Oprostite? Nisam razumeo ovo.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Videli ste ovaj izveštaj ranije. Pozivate se na njega u svom izveštaju?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tačno.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da. Ovo je procena OVK, zar ne? Da li vidite naslov? Možete li da pročitate šta piše na ekranu pred vama?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Izvinjavam se, mogu samo da pročitam deo koji je uvećan. Ne mogu da pročitam ceo izveštaj.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Idemo na ovaj uvećani deo.

ADVOKAT MANSFIELD: Ako imate primerak celog dokumenta, da li možemo da dobijemo, molim vas?

TUŽILAC NICHOLSS: Uvršten je u spis. Nemam još jedan čist primerak za svedoka.

ADVOKAT MANSFIELD: Ne smeta što nije čist primerak za svedoka.

TUŽILAC NICHOLLS: Sasvim sam voljan da prihvatim šta god mi o tome kažete.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Uvećaćemo odgovarajuće delove. Ovo je jedan od dokumenata koji je naveden u aneksu. Gospodin Hasan... izvinjavam se, gospodin Younis pronaći će primerak za vas. U uvodu koji možete da pročitate, izvestilac piše: "U više navrata smo imali susrete sa OVK i ja sam lično bio iznenađen u kojoj meri oni imaju kontrolu." I onda on izdaje upozorenje: "Ovo je, međutim, rezultat praćenja od samo nedelju dana, i naši utisci su, u suštini, ograničenog karaktera." Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Jeste, iako mislim da je jasno da ovde reč "kontrola" znači da se misli na teritoriju na kojoj su naišli naoružane Albance za koje se kaže da su bili u OVK, što ne znači da je to bila kontrola u vojnom smislu te reči.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li se slažete da je u to vreme OVK kontrolisala veliko područje Kosova/Kosovë, oko 30 posto teritorije? Govorim o 22. junu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Mogao bih da se složim da je OVK bila prisutna. Ali mislim da biste vi trebali da budete veoma oprezni kada koristite reč "kontrola", jer bi mogli da se izvedu zaključci koje nije izvela Evropska posmatračja misija.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: "Kontrola" doslovno znači pronalaziti ljude u selima, za razliku od pronalaziti Srpsku policiju u selima.

TUŽILAC NICHOLLS: Imamo jedan primerak za svedoka.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Sada, drugi naslov...

SUDIJA PARKER: Možete li nam navesti broj, gospodine Nicholls?

TUŽILAC NICHOLLS: ERN oznaku?

SUDIJA PARKER: Zar to nije dokazni predmet?

TUŽILAC NICHOLLS: Da, to jeste dokazni predmet, ali to je...

SUDIJA PARKER: Da li onda možemo da dobijemo broj?

TUŽILAC NICHOLLS: To je... dokazni predmet je... Pokušavam da se setim. To je dokazni predmet... dokazni predmet Phila Cooa. Mislim da je to dokazni predmet Tužilaštva broj 220 ili 230...

SUDIJA PARKER: To je dokazni predmet Tužilaštva broj P230?

TUŽILAC NICHOLLS: Da.

SUDIJA PARKER: Hvala.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li je štampano dovoljno velikim slovima da možete da pročitate?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, da. U redu je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U sledećem paragrafu posmatrač kaže: "OVK teritorija: Značajni delovi centralnog regiona Kosova/Kosovë severno od Prištine/Prishtinë sada su pod kontrolom OVK a Srpske snage su sada ograničene samo na jedan osetljiv glavni putni pravac za snabdevanje, južno od Prištine/Prishtinë ka Prizrenu/Prizren. Dok su područja poput Drenice/Drenicë nekad bila izolovana, sada možemo da vidimo velika područja severno od Prištine/Prishtinë u celini. Čini se da OVK kontroliše područje zapadno od Prištine/Prishtinë koje povezuje Drenicu/Drenicë sa područjem neposredno južno oko grada Mališeva/Malishevë. Kontrola OVK nad centralnim delom magistralnog puta zapadno od Prištine/Prishtinë ka Peći/Pejë je od ključnog značaja za ovo povezivanje područja između Komorana/Komoran i Kijeva/Kijevë, koja su oba pod kontrolom Srpske policije." Nema potrebe da nastavim dalje da čitam. Dalje pri dnu tog paragrafa stoji: "Do sada najveće područje nalazi se severoistočno od Orahovca/Rahovec, sa centralnim gradom Mališevom/Malishevë, i to je centar takozvane "oslobođene teritorije", koja se praktično oslanja na ivicu glavnih puteva po periferiji, što je glavna linija snabdevanja Srpskih snaga, i ide ka Suvoj Reci/Suharekë." Sledeći paragraf: "Putna infrastruktura: ono što najviše iznenađuje u vezi kontrole kako OVK poboljšava lokalnu infrastrukturu su mali putevi koji se sada koriste da bi se povezala cela ta teritorija, kako bi se olakšalo kretanje između različitih područja. U suštini, izgleda da se na preuzimanje ove teritorije potrošilo više razmišljanja i verovatno više strategije nego što većina posmatrača pretpostavlja." Dakle, to je procena ljudi koji su bili na terenu u to vreme?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je procena dva posmatrača i ja mislim da je ključ ovoga, naravno, rečenica "većina posmatrača su smatrali verovatnim". Većina posmatrača je smatrala da meštani poboljšavaju staze između sela na isti način na koji su davali svoje svoje mašine za kopanje rovova na vrlo neprikladnim mestima. Tu, nažalost, nije bilo direktive, kao što se i dokazalo kada se mesec dana kasnije cela stvar srušila kao špil karata. Tu, zapravo, nije bilo strateške mogućnosti da se kontroliše ta teritorija. I kao što ste videli, to je potpuno propalo u ofanzivi Vojske Jugoslavije u julu mesecu, koja je zbrisala sve pred sobom. To je bila spontana pobuna čitavog niza meštana, koji su se, kao što vidite, ili kao što se ovde kaže, povezivali međusobno ovim blatnjavim putevima. A onda je sve propalo u svega nekoliko dana. Što još jednom pokazuje da ovo velikim delom nije bila dobro osmišljena vojna operacija. I naravno, video sam iz iskaza gospodina Limaja da je on bio veoma zabrinut u vezi takozvanog oslobađanja Mališeva/Malishevë, a takav stav su delili i drugi posmatrači. To je bilo, još jednom.... to je svakako bilo naše mišljenje da oni nisu bili u stanju da zadrže tu teritoriju.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, ono što se dogodilo u junu mesecu, po rečima posmatrača koji su bili tamo na terenu, jeste da je OVK bila u mogućnosti da poveže velike delove teritorije u tom trenutku, i da je pre ofanzive držala Srpske snage van teritorija, kao i da je razvila mogućnost brzog premeštanja kroz područje duž izgrađenih puteva. Tako da to može da se smatra nesavršenom vojnom operacijom, ali oni su imali strategiju i smatrali su da će tom strategijom moći da stvore tu teritoriju?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja ne bih to uopšte mogao da opišem kao "nesavršenu vojnu operaciju". Rekao bih da su to bili seljani, koji su uzeli svoje lovačke puške, poslali nekoliko mladića u Kukeš ili Bajram Curi da pokušaju da kupe *kalašnjikov AK-47*, vladala je silna euforija, zato što su slavili činjenicu da su izvojevali pobedu, a sami su mogli da vide svojim očima kako je sve propalo sa prvim pokretima Srpskih snaga. Mi ne govorimo ovde da su oni proterali Srpske snage. Seljani su proterali policajce koji su se, zapravo, bili povukli u policijske stanice i koji više nisu mnogo patrolirali kao 1996. i 1997. godine.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pa policajci koji su se borili na strani MUP-a, Srpske snage, to nisu bili samo seoski policajci?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Policija pre ofanzive bila je u velikoj meri seoska policija. To je bio problem MUP-a. MUP je proteran iz svih stanica jer nije želeo da preuzme rizik i nije hteo da se konfrontira. Oni su bili dobri u tome da hapse ljude, ali nisu bili dobri u tome da se bore za kontrolu nad teritorijom. A to ćete takođe videti iz izveštaja viših generala Vojske Jugoslavije koji su se žalili na ponašanje MUP-a.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I tražili su da Vojska Jugoslavije dobije veću ulogu u ponovnom preuzimanju kontrole nad teritorijom?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: I dobili su. I to je bila vojna operacija. I videli smo rezultate toga.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A druga stvar koju posmatrač beleži krećući se kroz teritoriju je sledeća: "U dva nedavna primera tim je bio u pratnji OVK i u jednom

slučaju proveden je kroz teritoriju gde je postojala mreža puteva, tako da je postojao čak i veći nivo komunikacije između pratnji nego što se očekivalo pre našeg dolaska."?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: U jedinici, da. Nikad nisam osporavao da je postojala komunikacija na lokalnom nivou. Međutim, nije postojao efikasan posredni nivo komande ili niz posrednika... trebalo je da postoji čitav niz čvorišta komandovanja koji bi se proširivali od Centralne komande nadole, koja je bila odgovorna nekoj vrsti političkih vlasti, pa sve do brigadnih komandi, komandi bataljona i sve niže. Mogućnost povezivanja i koordinacije, kako je OVK volela sebe da opisuje, između jedinica na nivou terena je postojalo u to vreme – konačno, jedan dečak je mogao da otrči do drugog dečaka – ali to ne potvrđuje niti ukazuje na postojanje efikasnog komandnog sistema.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ali to pokazuje da...

prevodioci: Prevodioci mole govornike da govore sporije. Hvala.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ali to pokazuje da su jedinice OVK mogle da brzo komuniciraju međusobno kada god je to bilo potrebno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Međutim, to ne pokazuje ništa drugo, osim da su ljudi iz jednog sela poznavali ljude iz drugog sela.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To je sve što su posmatrači Evropske posmatračke misije izvestili odatle, da su seljani iz susednih sela poznavali jedni druge?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Mogu li da vam kažem šta ja mislim da bi trebalo da bude komandni sistem? Da su veče pre posmatrači Misije bili u stanju da kontaktiraju Glavni štab i da organizuju prolazak od sela do sela, to bi bila neka forma komandnog sistema. Ali mogućnost da oni kontaktiraju sa svojim susedima ne predstavlja to.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, bilo je i drugih izveštaja Evropske posmatračke misije u ovom slučaju. I mogu da vam ih pokažem ako želite – koji govore o kidnapovanju četvorice Srba. I daću referencu. To je dokument koji nosi oznaku ERN 0254-4282, deo izveštaja gospodina Cooa, uključujući i dvojicu izbeglica iz Hrvatske. To su bili otac i sin Bakrač. Da li ste uopšte čuli za to konkretno kidnapovanje?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, čuo sam za taj konkretni incident, da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Bez sumnje, takođe se sećate svedočenja gospodina Krasniqija u ovoj sudnici, koji se prisetio tog incidenta i činjenice da su oni pušteni i da ih je OVK predala Međunarodnom Crvenom krstu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, mada generalno ne bih pridavao veliku težinu izjavi gospodina Krasniqija u to vreme, jer su se uglavnom bavili propagandom.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Molim vas, pogledajte dokazni predmet Tužilaštva broj P48.

TUŽILAC NICHOLLS: To je članak iz novine *Koha Ditore* od 12. jula i nosi oznaku ERN U003-8586. Trebalo bi da se vidi poslednja stranica u sistemu *Sanction*.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Nema potrebe da idemo kroz ceo dokument koji je Pretresno veće već ranije videlo. Ali ovde gospodin Krasniqi kaže: "Pre svega, Srpske snage, bilo da se radi o policiji, vojsci ili naoružanim civilima su naši neprijatelji. Od početka mi smo imali unutrašnja pravila naših operacija. Ta pravila jasno potvrđuju da OVK priznaje Ženevske konvencije i konvencije o pravilima ratovanja, iako ona nije imala priliku da ih potpiše, što bi inače učinila. Mi se ne bavimo kidnapovanjem. Čak i ako je bilo ljudi koji su patili, više su bili u pitanju albanski kolaboracionisti nego srpski civili. Mi se ne bavimo civilima i vraćamo ih, vraćamo one civile koje uhapsimo kao ratne zarobljenike. Pre nekoliko dana predali smo dvojicu Srba iz Hrvatske Međunarodnom Crvenom krstu. Imena onih koji su bili kidnapovani objavljen je na jednom spisku ili je izvešteno da su bili streljani, ali mi se ne ponašamo na način kao što to čini Srbija." Gospodin Krasniqi je rekao da je to bilo 12. jula 1998. godine. Rekao je u ovoj sudnici da se tu tačno radi o toj dvojici civila koji su pušteni. Dakle, da li vi prihvatate da to nije propaganda - da je OVK pustila tu dvojicu muškaraca?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: U smislu povlačenja precizne linije o tome da su ta dvojica muškaraca bili pušteni, svakako prihvatam da oni jesu pušteni u načelu. Izjava gospodina Krasniqija, po njegovom sopstvenom priznanju, jeste deo propagandnog rata koji je normalan u svakom sukobu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A to potvrđuje i izveštaj Evropske posmatračke misije da je ovu dvojicu muškarca kidnapovala OVK na kontrolnom punktu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Siguran sam da je tako. Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I vi se čak pozivate na intervju Selimija na stranici broj 27 gde se kaže: "Intervju pokazuje da nije bilo nikakvih hapšenja, ni zatvora, jer nije bilo vremena." To je vaša analiza?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja govorim o kidnapovanjima u tom trenutku u Avganistanu. To ne znači da nije bilo nikakvog presedana. Jednostavno smo uzeli primer kriminalnog kidnapovanja. To ne znači da je ovde bilo šta drugačije. Sama činjenica da je neko uzeo nekoliko dana da pregovara o njihovom puštanju, ponovo pokazuje teškoće u pronalaženju kompetentnog Glavnog štaba, koji ima sposobnost kontrole ili izdavanja naređenja ili nametanja discipline. Mi govorimo o neposrednom kidnapovanju, kojim se i mi bavimo u Avganistanu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To je potvrda ljudi koji su bili uhapšeni, zadržani, a zatim pušteni nakon pregovora. Da li je to tačno? Bez obzira... vi to možete da zovete zatvorom... možemo da zovemo i mestom gde su ljudi zatvarani?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa, kidnapovanje je krivično delo bilo gde na svetu, a "kidnapovanje" je reč koju ste vi upotrebili a ne "pritvaranje" ili "hapšenje".

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: "Kidnapovanje" je reč koju je gospodin Krasniqi upotrebio. "Kidnapovanje" je reč koju koristi Evropska posmatračka misija?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Deluje sasvim razumno. Čini se vrlo logično.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Nemam nikakav prigovor na to. Da ponovim, ne vidim da to na bilo koji način podrazumeva funkcionalan vojni sistem koji je sposoban da uvidi da ljude hapse ili koji je u stanju da organizuje njihovo blagovremeno oslobađanje.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: To nije bilo moje pitanje. Moje pitanje je bilo: zbog čega ste vi stavili u svoj izveštaj članak gde Selimi pokazuje da nije bilo hapšenja ili zatvora na terenu i da nije bilo vremena za to? Vi ne mislite da je to nepromišljena izjava?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa, napravio sam razliku između kidnapovanja i hapšenja. Rekao sam da sam se pitanjima kidnapovanja bavio u Avganistanu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A na 20. stranici kažete: "Osooblje koje je bilo u Evropskoj posmatračkoj misiji uglavnom su bili penzionisani oficiri i nastojali su da unesu neki vojni red u svojim izveštajima." Da li vi stvarno mislite da na taj način možete da odbacite veliki deo dokumenata Evropske posmatračke misije, samo na toj osnovi?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Nisam nigde rekao da odbacujem njihove izveštaje. Samo kažem da s obzirom na razne vrste izveštaja, treba pogledati ko su ti ljudi koji pišu izveštaje i potrebno je da sagledate njihove jače strane ali i koja su njihova ograničenja. Dakle, morate takve izveštaje da tretirate oprezno ako ne znate ko su autori lično.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Onda generalno, vi biste prihvatili da su izveštaji Evropske posmatračke misije uverljivi, ukoliko bi bili potvrđeni drugim dokazima?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Generalno ja bih prihvatio njihove izveštaje kada se radi o stvarima na terenu. Ali ne bih bezuslovno pridavao veliki značaj zaključcima koje oni iz toga izvlače.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Znači, vaš je stav, kao što ste naveli, da ne postoji komandna struktura i da nije postojao sukob sve negde do posle rata?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je moj stav, da. Nema efektivne vojno-komandne strukture.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Zamoliću vas da sada pogledate tabulator broj 5 u vašem svežnju dokumenata. To je izveštaj koji ste vi napravili za Preševo/Preshev. I samo da nam bude jasno, to je vaš izveštaj, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je apsolutno tačno.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Iz 2002. godine?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Recite nam nam ukratko. Tu se nalazi karta na petoj stranici. Preševo/Preshev je malo područje na tromeđi sa Makedonijom, Kosovom/Kosovë i Srbijom. To je tačno, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je tačno, da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Paragraf o kom sam hteo da vas pitam nalazi se na provoj stranici, pri dnu, gde kažete: "Albanski pobunjenici u Preševu/Preshev nisu bili i još uvek nisu jedinstven pokret. I kosovske i makedonske pobune koje su Albanci podigli protiv slovenskog rukovođenja ili zloupotrebe rukovođenja, bili su relativno objedinjeni. Imali su samo jednu veliku i jednu malu organizaciju koja je učestvovala u komandnom delu oružanog sukoba." Vi tu govorite o albanskim pobunama na Kosovu/Kosovë. A zatim govorite o pobuni koja je, takođe, bila nešto kasnije, 2001. godine u Makedoniji. Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ovde ih opisujete kao "relativno ujedinjene", zar ne – tu albansku OVK?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Nisam rekao da su "vojno objedinjeni", niti da imaju "vojnu komandu". Postojala je jedna OVK do kraja sukoba, za koju su mnogi verovali da su njen deo. I ja ovde pravim razliku i kažem da je Oslobođilačka vojska Preševa, Medveđe i Bujanovca (OVPMB) imala čak još slabije organizovanu strukturu. Ako bismo hteli da idemo još dalje, da uporedimo albansku pobunu i ko je imao bolje organizovanu vojnu strukturu, makedonski konflikt demonstrira efikasan lanac komandovanja bar u ova dva navrata koja su ovde objašnjena, dok se u kosovskom sukobu, po mom mišljenju, nije nikad demonstrirao takav lanac komandovanja.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Vi opisujete pobunu na Kosovu/Kosovë kao "relativno objedinjenu". Vi ovde ne govorite o ljudima. Vi konkretno kažete: "Kosovska i makedonska pobuna Albanaca bile su relativno objedinjene. Obe su imale jednu veliku i jednu malu organizaciju uključenu u komandovanje." Koje su to bile velike i male organizacije o kojima govorite, a koje su bile uključene u komandovanje u kosovskoj pobuni Albanaca?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Govorim o činjenici da Dukađin/Dukagjini nikada nije uspeo da postigne nikakav sporazum sa Glavnim štabom, i premda nije bilo otvorenog sukoba, oni po mnogim pitanjima nisu priznavali Glavni štab. Ovde govorimo o političkom priznanju. Ne govorimo o vojno-komandnom sistemu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ne, ali vi ovde govorite o oružanoj pobuni, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja govorim o političkoj nameri iza oružanih pobuna, koja je i podstakla te pobune, koji su došli zajedno, a ne govorim o bilo kom sistemu vojnog komandovanja ili kontrole. Ja nisam upotrebio te reči nigde i svakako mi nije to bila namera.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ali vi jeste upotrebili te reči. Vi jeste rekli: "Oni su bili relativno objedinjeni i da i jedni i drugi imaju i veliku i malu organizaciju u komandnom delu oružanih pobuna." Zbog čega niste rekli da je u Preševu/Preshev situacija bila ista kao na Kosovu/Kosovë, odnosno da nije postojala komandna struktura, ako je to ono što ste mislili?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja nisam govorio ovde o komandnoj strukturi. Govorim o političkim pravcima ili podsticajima za stvaranje tih grupa.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi ste to mislili kada ste napisali "komandovanje oružanom pobunom"?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Vi ćete primetiti da ja nisam upotrebio reči "vojna komanda" i vrlo oprezno sam rekao "oružana pobuna". Nisam rekao da je ovo organizovana snaga. Ne bih se složio s tim.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da pređemo sada na razgovor o disciplini. Kažete na 5. stranici vašeg izveštaja: "Nije postojao sistem vojne discipline." Na 9. stranici, u 16. paragrafu kažete: "Nije postojao nikakav vid vojne discipline."

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Izvinjavam se, gledam pogrešan dokument. Koja stranica?

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Prva referenca ja na 5. stranici a druga referenca je na 9. stranici u 16. paragrafu.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. Ako pročitate taj ceo paragraf možete da vidite tačno šta sam mislio.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. Vama je poznato da je Sylejman Selimi svedočio i da je rekao: "Ako bi vojnici prekršili pravila ponašanja, bile bi im oduzete uniforme, bilo bi im oduzeto oružje i moglo se dogoditi da budu izbačeni iz OVK." Da li je to tačno?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tačno je.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I to je istina, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja svakako mislim da je to istina. Ja ne smatram da je izbacivanje iz organizacije na taj način, efikasan način nametanja vojne discipline.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I možda ste pročitali na 45. stranici njegovog intervjua da bi on njima rekao, između ostalog, i da nikada više neće biti pripadnici OVK?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. Ali sam to i komentarisao i rekao sam da je sposobnost, odnosno mogućnost odstranjivanja nekoga iz jedinice, mada ponavljam, mogućnost, jedan nerazvijen – i ovo su sada moje reči – da to samo pokazuje da je to bio sistem u razvoju, jedan nerazvijeni sistem, i da to ne znači da je postojao efikasan sistem vojne discipline.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, vi takođe govorite o "kačačkoj tradiciji". I vi se slažete sa mnom da je za kosovske Albance u ruralnim područjima čast vrlo važna stvar. Odbrana časti, zaštita časti i ne povređivanje tuđe časti.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Složio bih se sa tim. Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U redu. To je... Možda se i ovo nalazi u vašem izveštaju. Ne sećam se – to je ono što se možda zove "kultura oružja". Puške, oružje su vrlo važne stvari?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Mislim da se to ne nalazi u mom izveštaju.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ali da li biste se složili sa tom izjavom?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa, ne bih se složio sa tom izjavom, ali složio bih se da ima elemenata istine u tome.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Moj stric je bio artiljerac u RAF-u [Britansko ratno vazduhoplovstvo] za vreme Drugog svetskog rata. To je bio narodni rat, kao pobuna OVK, i narodni rat kosovskih Albanaca. Da li je to tačno? Kad kažem "narodni", na engleskom *popular*, mislio sam da je podržan od narodnih masa?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: U toj situaciji – da kažem da se radi o Engleskoj – ako se mlad čovek priključi a zatim izbacili i dobije "nečastan otpust", mi to tako zovemo u Sjedinjenim Američkim Državama, ode kući u malo selo, ljudi ga pitaju: "Šta tu radiš?" a on kaže: "Izbacili su me iz OVK, uzeli su mi oružje i uniformu i rekli mi da se više nikada ne vraćam". Kako bi to bilo primljeno u selu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Očigledno, da bi društveno gledano bilo teško, ali ne mislim da društvene teškoće spadaju u deo sistema vojne discipline.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: A zar nije izbacivanje iz vojske vrsta kazne koju sprovode razne profesionalne vojske u svetu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To uglavnom nije kazna, sve dok se kazna ne izvrši.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dozvolite mi... jedino što sam uspeo da pronađem na brzinu, to je o Kanadskim snagama, *Kraljevski propisi i naređenja za Kanadske snage*, knjiga broj V, glava 104, naslov *Kažnjavanje*. I jedna od navedenih kazni je "nečastan otpust". To je jedna od kazni?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Koliko ja znam, to dolazi na kraju, posle svih kazni. To znači da niko ne želi da zadrži takvu osobu u službi zbog onoga što je učinila i zbog načina na koji su bili kažnjeni zbog onoga što su uradili. Očigledno... svaki vojnik koji želi da napusti vojsku prosto počne da se ponaša neprikladno i izbace ga. Vi ćete vrlo brzo ostati bez vojske ako ne budete obazrivi.

ADVOKAT MANSFIELD: I da se nadovežem. Molim da nam Tužilaštvo objasni disciplinski sistem prema zaposlenima u Kanadskoj vojsci.

TUŽILAC NICHOLLS: Ne mogu da vam objašnjavam sada, a vi to možete da uradite tokom svog dodatnog ispitivanja, ako želite. Mogu da vam dam primerak ovog Kodeksa, 104.08, koji je opisan u glavi broj 141, Zakona o Nacionalnoj odbrani - nečasni otpust kao vid kazne.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li ste pročitali svedočenje Fadila Kastratija u ovom predmetu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Bojim se da nisam siguran.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da li se sećate da ste pročitali... to je na 226. stranici, redovi 17. i 18., o tome kako ga je komandant Čeliku razoružao?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Oh, incident sa pivom?

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ne. pročitacu vam deo toga: "Na moju nesreću, došao je komandant Čeliku i pitao me: 'Da li si ti Fadil Kastrati?' Odgovorio sam: 'Da, to sam ja.' Onda mi je on rekao: 'Ti ćeš biti razoružan.' Za mene je to bilo vrlo teško kada sam čuo te reči, bilo mi je jako žao. Bio sam jako ljut na njega. Ali sada sam uveren da je bio u pravu, i duboko poštujem i njega i bilo kog drugog vojnika OVK. A ja sam ga pitao: 'Komandante, da li je moguće da me ne razoružate, jer ja sam uzeo ovo oružje sa veliko željom i velikom voljom?' Sada preskačem rečenicu. "Rekao mi je: 'Nije na tebi da govoriš. Znam kad treba da te naoružam a kada da te razoružam. I ti si povredio pravila i disciplinu u selu.' A ja sam rekao: 'Ne, ja nisam izazvao nikakav nered, samo sam podsetio tu osobu da ne treba da govori preglasno, jer to može da naudi drugim vojnicima.' Komandant Čeliku mi je rekao: 'Moraš biti razoružan zato što ovde postoje pravila o disciplini u redovima OVK, a da bi disciplina bila efikasna, moramo da postupimo na ovaj način. Ne možemo da dozvolimo ni najmanje greške i bolje je da nemaš oružje.' I to je bilo to." A onda opisuje kako mu je oružje oduzeto i kako mu je vraćeno za 15 dana. Dobio ga je na kraju posle devet dana. On kaže: "Kada mi je oružje vraćeno, ne znam kako da opišem taj događaj, to je za mene bila velika stvar." Vi nigde u ovome ne prepoznajete nikakav vid discipline?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Kao što sam rekao ranije, vidim da su to počeci mogućnosti da se neko otpusti ili razoruža. To je jedan sistem u povelju. Ali bez sistema kontrole, bez sistema potvrde kazne, bez sistema čitave hijerarhije, na to gledam samo kao na izolovane slučajeve koji ne bi mogli nekoga da spreče da nešto ne učini. Mislim, recimo, ako hoćete da u nekog pucate na nelegalan način, da li smatrate kada vam se oduzme oružje da će to da utiče na vašu odluku?

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I vi pod tim mislite da nema nikakvog sistema discipline?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Pa, ne znam tačno, ne.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi takođe govorite o...

TUŽILAC NICHOLLS: Ovde imamo dokazni predmet Tužilaštva broj P156, *OVK, Privremeni propisi za organizovanje internog života vojske.*

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Vi ste to opisali kao izviđački priručnik ili izviđački vodič?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, jesam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Da. I rekli ste da tamo niste našli ništa ozbiljno. Da li ste znali za postojanje tog priručnika dok vam ga nisu dali?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne, nisam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I rekli ste u svom izveštaju: "Nisam naišao na bilo kakve zakone ratovanja, bilo kakvu vrstu vojnog suda ili sredstava za sprovođenje bilo kojih oblika discipline."

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Tačno. Ne na neki značajan način, možemo da dodamo.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dakle, vi ćete... Ne želim sada da prolazimo kroz čitav ovaj dokument, ali da li se sećate da ste verovatno pročitali da se u njemu govori o potrebi, na primer, uspostavljenja discipline i reda, glava 5.2 "Poslušnost, poštovanje i naređenje – strogo pratiti lanac vojne hijerarhije"?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Oni nisu imali vojnu hijerarhiju. I govorili su o tome kako da je stvore. Ali nigde nije propisano kako to da se uradi.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Govorimo o priručniku... priručniku...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Govorimo o aspiracijama. Govorimo o jednoj vojsci koja to želi da bude, očajnički želi da bude vojska, ali za onoliko vremena koliko ima na raspolaganju nije u stanju da se pretvori u vojsku.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Molim vas, slušajte pitanje. Moje pitanje se odnosi na vrstu jezika koji se pojavljuje nekoliko puta u priručniku, dakle o potrebi za disciplinom. O tome se govori.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: To je samo jezik želja.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Taj jezik se pojavljuje u priručniku.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Molim vas, pogledajte poglavlje broj 8... mogu da vam dam primerak toga ili možda možemo... izvinjavam se, trebalo bi da se stavi na sistem *Sanction*. Daću vam štampani primerak. Tu se govori o vojnoj policiji i njenim dužnostima. U tački 3 se kaže... u tački 1 se kaže, odnosi se na vojnu policiju: "Ona se organizuje tako da zaštiti vojnike i civile na području Kosova/Kosovë, da nadgleda i reguliše saobraćaj, sprovodi i otkriva one koji su počinili vojna i civilna krivična dela." Daću vam priliku da sve ovo pročitate kad vam donesu primerak. Tačka 3: "Vojna policija organizovana je u operativnim zonama i podzonama da čuva red i disciplinu u vojnim jedinicama i bazama u naseljenim područjima i drugim objektima od posebne važnosti." Na sledećoj stranici...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Oprostite, na kojoj smo stranici sada?

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ovo nema numerisane stranice. To je... pogledajte prema... To su poslednje dve stranice ili tako nešto. To je poglavlje broj 8.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Moje poglavlje broj 8 je "Propisi o zdravlju i higijeni".

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Samo da pogledam šta su vam dali.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Poglavlje broj 6 "Dužnosti odgovornog lica".

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Dobio sam sada ovo za vas, gospodine. U redu? Da li imate pred sobom poglavlje broj 8 "Vojna policija i dužnosti"?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Imam.

prevodioci: Napomena prevodilaca da nemaju pomenuti dokument.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Molim vas, pročitajte delove koje sam vam već pročitao koji se nalaze u odlomcima pod brojevima 1 i 3. A zatim na sledećoj stranici o dužnostima vojne policije se kaže: "Da zaplene dokumente i oružje vojnim licima i vojnicima koji krše pravila, da ih otprete do odgovarajućeg mesta. A svi oni koji počine određena krivična dela, poslaće se nadležnim organima uz opšte napomene u vezi sa njima." Dakle, da li ste ovo pročitali kada ste ponovo pregledali ovaj dokument za svoj izveštaj?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Jesam.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: I da li smatrate da je to u skladu sa vašim izveštajem da je ovo "Priručnik za izviđače, koji ne sadrži instrukcije o načinu da se uspostavi disciplina, nikakav način za uspostavljanje discipline silom"?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ovde nema sredstava, zar ne? Ovo je dokument o težnjama – biće poslat relevantnim organima. Šta su relevantni organi? Gde su oni? Ko im komanduje? Ko ih kontroliše?

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Pa, vi to niste rekli u svom izveštaju. Ono što ste rekli u svom izveštaju jeste da je to priručnik. Opisali ste ga u paragrafu broj 36 kao "priručnik koji nema vojni karakter. Priručnik izgleda kao da je posvećen formama i aspektima ličnog života i tako dalje, i veoma liči na izviđačke priručnike. Nigde se ne pominju zakoni ratovanja, niti neki oblik vojnog suda, niti sredstva za postizanje bilo kakvog oblika discipline."

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Stvari koje ste sada pročitali nemaju nikakve veze sa sprovođenjem discipline. To je dokument o težnjama – da bi vojna policija trebalo da učini to i to u svetu koji je propisno uređen.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ali razgovarali smo... vi u svom izveštaju ne kažete da je to dokument koji ima određene težnje i da ne spominje neke mehanizme za sprovođenje discipline. Vaš izveštaj, u stvari, nije precizan kada je reč o ovom dokumentu, zar ne?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Izvinjavam se, ja sam pogledao taj dokument i pomislio: "Pa, nemamo nikakvih dokaza da je taj dokument uopšte podeljen širim krugovima." Video sam da je neko tvrdio da je to mora biti čitano ljudima pored tog dokumenata. Odakle dolazi taj dokument? Ko ga je imao? Kome je upućen? Nisam ranije znao za to, i iskreno govoreći, nisam želeo da se bavim ozbiljnije. To je nešto što je neko napisao u Prištini/Prishtinë i kad sam ga pogledao... kao što sam rekao, video sam da je to jedan dokument o težnjama. To je sve deo iste stvari, želje da se postane prava vojska. Ali mi ovde pokušavamo da utvrdimo da li su oni u tom vremenskom periodu uspeli da postanu vojska koja ima sve te funkcije, i moj odgovor je – ne, nažalost, nisu.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Ponavljam, to nije ono što ste vi rekli u paragrafu broj 36. Vi ste to opisali kao priručnik. Ali ja ću nastaviti... Da li se slažete sa mnom da razoružavanje i hapšenje osoba koje su počinile neki vojni zločin i upućivanje tih osoba nadležnim organima predstavlja način ostvarivanja discipline?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ako znamo ko je odgovarajući ili relevantan organ, da. Ali kao što sam rekao, ovde se polazi od jedne ideje, zar ne? To je gde bismo mi želeli da budemo i u kom pravcu bismo želeli da idemo. Ali ne opisuje nešto što se u realnosti zaista i dogodilo.

TUŽILAC NICHOLLS – PITANJE: Juče ste nešto malo govorili o svojoj biografiji i o tome da niste studirali pravo. Mislim da biste se složili sa mnom da neko ko je obrazovan na Pravnom fakultetu Stanford, neko ko je 2004. godine proglašen najboljim advokatom godine i ko je proveo svoj radni vek radeći na polju ljudskih prava, da je mnogo kompetentniji od vas da komentariše pravna pitanja. Vidim da imamo prigovor, tako da ja...

ADVOKAT MANSFIELD: Da. Bojim se da ne... ulažem prigovor na to. To nije odgovarajuće pitanje za svedoka eksperta da on komentariše nečiju sposobnost ili nesposobnost na osnovu kvalifikacija. Tako da ne vidim relevantnost ovog pitanja.

SUDIJA PARKER: To stvar za podnesak, ako mogu to da kažem gospodine Nicholls?

TUŽILAC NICHOLLS: U redu.

(Tužilaštvo se savetuje)

TUŽILAC NICHOLLS: Nemam više pitanja.

SUDIJA PARKER: Hvala, gospodine Nicholls. Imamo još oko 10 minuta, gospodine Mansfield. Da li bi to bilo korisno ili mislite da je bolje da odemo ranije na pauzu?

ADVOKAT MANSFIELD: Mislim da bi bilo korisno. Ne mogu da dovršim ono čemu treba da posvetim dodatno ispitivanje, ali možemo da počnemo sa nekoliko drugih tema.

DODATNO ISPITIVANJE: ADVOKAT MANSFIELD

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Prvo pitanje koje imam za vas... sećam se da moramo da pravimo pauze između pitanja i odgovora, pa ću usporiti. Saslušavši sva pitanja i materijale koji su vam predloženi, da li ima bilo šta što vam je predloženo od informacija, bilo koje pitanje koje vam je postavljeno, koje bi vas nateralo da promenite svoje mišljenje o nepostojanju oružanog sukoba u relevantnom periodu u 1998. godini?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. Apsolutno ne.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: U više navrata ste rekli, kada ste govorili o nepostojanju komandne strukture da nije postojala efikasna struktura. Da li biste bili ljubazni da nam kažete koji bi to bili osnovni elementi, ne sofisticirani, nego osnovni elementi jedne efikasne vojno-komandne strukture?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da. Mislim da u određenoj meri na samom osnovnom nivou, mogli ste da vidite da je u NOV [Nacionalna oslobodilačka vojska] u Makedoniji imala neku formu centralne komandne strukture, znamo da je postojao komandant, da je postojao zamenik, načelnik štaba i čitav niz brigada koje su bile sasvim jasno definisane od početka sukoba. Imale su svoje podjedinice. Nije bitno da li su se zvali bataljoni ili nekako drugačije, jer su te brigade, na kraju krajeva, bile veličine bataljona, zajedno sa svojim podjedinicama, koje su imale sposobnost da prenose naređenja. To smo videli u Makedoniji, gde je komandant Ali Ahmeti mogao u dva navrata da naredi povlačenje. Jednom je to bilo preko načelnika štaba. Ali bez obzira na to, povlačenje je izvršeno i to je nešto što potvrđuje i međunarodna zajednica. Te akcije su bile u podršci jednog definisanog političkog cilja i koristio se jedan vojno-komandni sistem za ostvarivanje tih ciljeva.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Vi ste u svom odgovoru spomenuli jedan faktor, prenošenje naređenja. Želeo bih da se pozabavimo drugim aspektima koje ste pomenuli danas poslepodne, a to su nivoi kadrova, znanje, prevoz. Kako njih treba razumeti u okviru te strukture?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Vojno-komandna struktura treba da ima štab, jer bez štaba ne možete da izvršava naređenja komandanta. To je počelo da se razvija u OVK dolaskom Čelikua, i tu su se stvorile strukture koje su se bavile snabdevanjem i logistikom. Imenovana je jedna osoba koja se bavila održavanjem vojne discipline i trebalo je da postoji jedan sistem za prenošenje znanja da bi ljudi mogli da znaju šta moraju da rade. I kao što ste rekli, morate imati osiguranu neku vrstu prevoza kako biste mogli da se krećete, prebacujete sredstva s jedne na drugu stranu. Morate imati delotvoran sistem radio veza. U Makedoniji su koristili mobilne telefone, što je bio odličan način prenošenja informacija. Na kraju, morate imati način kojim ćete osigurati očuvanje discipline.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Izvinjavam se što vas prekidam. Izgleda da je došlo do pogrešne interpretacije. Zapravo, na stranici broj 64, u redu broj 18. Reč "Čeliku" je pogrešno stavljena, a u stvari, ako to pročitate, vi niste rekli...

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Rekao sam Çeku.

ADVOKAT MANSFIELD: Da, Çeku. Dakle, ako može to da se ispravi na vreme.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: U kontekstu ovog vašeg odgovora, a kao što je i Tužilaštvo na kraju priznalo u svom pitanju, kako objašnjavate da je neko poput Selimija tvrdio da nije znao kako su se njegova naređenja prenosila?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ja to vidim kao želju. Bojim se da je čitav kontekst upućivao na to da je on u tom razgovoru nastojao i želeo da pruži odgovore koji bi zadovoljili onoga ko je postavljao pitanja. Mislim da je on, u stvari, kada je rekao da nije znao kako su prenošena naređenja, želeo da kaže da naređenja nisu uopšte bila

prenošena. Drugim rečima, komandant bi morao da zna kako se njegova naređenja prenose. Jer jedna od stvari za koju mora da bude apsolutno siguran, jeste da zna da su njegova naređenja prenesena, primljena, shvaćena i da će neko postupiti po njima. Ako nije znao, onda nije ni izdavao naređenja.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Dakle, poslednje pitanje pre pauze tiče se takođe Selimija. Dolazi iz ispitivanja ovog svedoka Selimija od strane gospodina Nichollsa, a bilo je reči o imenovanju gospodina Selimija. Ono što je on rekao nalazi se na stranici broj 2.173, u 21. redu. On je rekao gospodinu Nichollsu sledeće: "Kada su se komandanti jedinica okupili oko njega, bio je prisutan i član Glavnog štaba onda kada su me izabrali za komandanta operativne zone Drenica/Drenič". Šta kažete o tome u kontekstu komandne strukture?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Izbor ljudi koje je on nazivao "komandantima", mada oni nisu imali titule, bilo je uobičajeno za OVK, naročito tokom 1998. i početkom 1999. godine. Komandante treba imenovati, jer ako se biraju na izborima, onda ako on ne postupa kako treba, može da se opozove. Međutim, to nije vojni sistem. Vi nemate vojni sistem ako se komandanti biraju izborima. To bi za posledicu imalo teške probleme. Na primer, kako održati disciplinu. Zaista ne možete održati disciplinu ako imate izabrane komandante. Tako da imate čitav niz grupa koje se bore sa zajedničkim namerama ali opet nemate komandni sistem.

ADVOKAT MANSFIELD: Časni Sude, da li bi ovo bilo odgovarajuće vreme?

SUDIJA PARKER: Hvala. Nastavićemo u 17.50 časova.

(pauza)

SUDIJA PARKER: Izvolite, gospodine Mansfield.

ADVOKAT MANSFIELD: Časni Sude, dok se podiže paravan, samo da kažem da sam u 25. redu, na 75. stranici citirao iskaz gospodina Selimija i mislim da je jedna reč pogrešno zapisana. Verovatno je to moja greška: "Kada su se komandanti jedinica okupili oko njega" "Kada su okupljeni komandanti zajednica." U transkriptu, u stvari, stoji: "Kada su se komandanti jedinica okupili oko njega, prisutan je bio i član Glavnog štaba". Dakle, napravio sam tu ispravku.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Gospodine Churcher, u vašem poslednjem odgovoru bavili smo se disciplinom. Želim da vam postavim slično pitanje u vezi komandne strukture. Po vama, koji su osnovne komponente jednog efikasnog sistema vojne discipline? Dakle, ne govorim sada o nekom sofisticiranom sistemu, već o osnovnom sistemu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Za početak, mislim da je veoma teško imati bilo kakvu vrstu delotvornog vojnog sistema ako nemate državu ili neki državni entitet koji stoji iza komandne strukture. Ali pretpostavimo da možemo da imamo sistem vojne

discipline koji se zasniva na opštem pristanku, bez postojanja pravne osnove za to, onda bi na vrhu strukture bio Glavni štab ili glavni komandant ili ko god, trebalo bi da imate osobu odgovornu za disciplinska pitanja, a i na svakom nivou komande, čak i ako neko ima zajedničku odgovornost, neko drugi bi trebalo da bude odgovoran za to. A za to vam je potreban utvrđen sistem kako se sudi nekome i da to u praksi i treba da se vidi. A trebalo bi da imate podeljen sistem kažnjavanja, tako da ako neko napravi manji prekršaj, imao bi malu kaznu, a za veće prekršaje bi postojala veća kazna. Bez toga vi se jednostavno pozivate na želju ljudi da budu uključeni u sistem. Ali to ne znači da postoji disciplinski sistem.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Dakle, na početku odgovora uneli ste ogradu kada ste rekli "država ili državni entitet koji stoji iza komandne strukture." Sada kada govorimo o Balkanu, da li je situacija na Kosovu/Kosovë bila značajno drugačija u odnosu na druge balkanske države, kada govorimo o pobunjenicima ili oružanim sukobima?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: U sukobima u vezi raspada Jugoslavije, kako god da ih nazovemo, dakle u svim tim balkanskim sukobima iz 90-tih godina, imali smo državu ili neki entitet koji je poput države, koji je stajao iza tog sukoba, što znači, faktički država. I kada je Bosna odlučila da se brani, ona je imala Vladu i koristila je Teritorijalnu odbranu kao osnovu za svoju odbranu, premda je ona bila razoružana. Postojala je paralelna struktura koja je narastala, ali su u Sarajevu u kasnijoj fazi rata uspeli da uspostave sistem vojne discipline. Postojala je država. Ma koliko da je bila nerazvijena, ma koliko nesposobna, ma koliko razbijena. Međutim, na Kosovu/Kosovë nije postojala država i nije postojao entitet poput države. Najbliže državi bile su strukture Demokratskog Saveza Kosova, DSK koje su bile uspostavljene u inostranstvu. Ali OVK nije priznavala te strukture, već im se suprotstavljala.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: U tom kontekstu, sada želim da se vratimo na dokument koji vam je bio predložen. Ne znam da li još uvek imate štampani primerak pred sobom, ali to je povezano sa prethodnim odgovorom. To je u stvari, dokazni predmet Tužilaštva broj 230. Mislim da vam je uručena štampana kopija. To je izveštaj Evropske posmatračke misije koji vam je citiran.

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Žao mi je, vraćen je nazad.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Onda ću sačekati da vam ga ponovo daju. Neću sada prelaziti i govoriti o paragrafima koji su vam bili predloženi. Jedan nosi naslov "Teritorija OVK" a drugi je "Putna infrastruktura". Ali ako pogledate pri dnu te stranice...

ADVOKAT MANSFIELD: Molim da se to stavi na monitor da bi drugi mogli da prate. Želim da prođem kroz paragraf "Članstvo OVK". Zahvaljujem. Mislim da će ovako biti malo lakše, s obzirom da nemaju svi primerak. To je poslednji paragraf pod naslovom "Članstvo OVK". Mislim da je čitljivo.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Mislim da će biti brže ako vam ja to jednostavno sada pročitam. Molim vas da me saslušate, a onda ću vam postaviti pitanja o vašim zapažanjima u svetlu odgovora koji ste dali. I obratiću pažnju da sporije govorim

zbog prevoda. "Članovi OVK: tokom protekle nedelje tim je naišao verovatno na više OVK..." mislim da bi trebalo da stoji "kontrolnih punktova OVK "...nego srpskih i bio je pozdravljen od strane raznih pojedinaca, od lokalnih meštana koji su nosili puške, pa sve do maskiranih pripadnika OVK, koji su se predstavljali kao vođe. Gradacija pripadnika OVK na koju smo prethodno sumnjali, čini se tačnom, jer imamo brojne meštane koji su nosili oružje, pa čak dečake koji su pomagali u kopaњу rovova. Ali uniformisanih pripadnika čini se da ima više nego što smo u početku mislili i to je verovatno rezultat regrutacije nakon što se OVK razvila po zauzimanju teritorije. Čini se da su u osnovi tvrdo jezgro pripadnika OVK ljudi koji su došli iz dijaspore. Posebno je veliki broj ljudi došao iz Nemačke, Austrije i Švajcarske. Oni su samouvereni, motivisani i ponekad nervozni, ali uvek ljubazni. Čini se da nisu upoznati sa Evropskom posmatračkom misijom i nisu do sada želeli da iskoriste naše prisustvo da prenesu svoje želje. Zapravo, opšti je utisak da oni ni ne obraćaju puno pažnje na međunarodnu zajednicu, kojoj ne veruju. I mada bi vazdušni udari NATO-a bili od koristi za njih, oni nemaju nameru da čekaju da do njih dođe. Njihova najveća snaga je i dalje njihova opšta struktura u okviru koje OVK postoji. Šira porodica na koju se Albanci često oslanjaju još uvek predstavlja najprihvatljiviju strukturu na koju se OVK oslanja, i ona će ostati njena najveća snaga. Na takav način, brojnost OVK postaje neograničena." Dakle, uzeo sam malo vremena da ovo pročitam.

TUŽILAC NICHOLLS: Izvinjavam se, nemam prigovor. Verujem da u prvoj rečenici piše "više kontrolnih punktova OVK". Iako to nije greška, trebalo bi da stoji "OVK na kontrolnim punktovima". To predstavlja razliku...

ADVOKAT MANSFIELD: Da.

TUŽILAC NICHOLLS: ...da li se govori o broju vojnika ili o broju kontrolnih punktova.

ADVOKAT MANSFIELD: Da. Shvatio sam. Ja sam pogrešno pročitao. Mislim da tu treba da stoji "na kontrolnim punktovima" i prihvatam. "Bili su OVK kontrolni punktovi nego srpski." Da.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Nakon što sam vam ovo pročitao, da li vam to pomaže u vašoj proceni i mišljenjima koje ste nam izneli ili vam ne pomaže?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Mislim da to potvrđuje ono što sam već rekao o vrlo različitoj prirodi OVK kako je bilo na početku, koja je bila zasnovana na ljudima koji su se međusobno poznavali. I kao što ste rekli, naročito posredstvom porodičnih veza, jer su to bili oni kojima su verovali. Verovati nekome u to vreme bilo je veoma teško. I bilo je više lažnih pokušaja početkom 90-tih godina, kada je došlo do izdaja. Ljudi su bili veoma sumnjičavi. Tako da su oni formirali jedinice koje su se zasnivale na porodičnim vezama, od nećaka, pa nadalje. A i ovog puta, to sve ukazuje da nije uopšte postojala komandna struktura. To je bio čitav niz grupacija, različitih veza i različitih povezanosti. I oni, zapravo, međusobno nisu znali ko je ko. Ljudi su dolazili u neko područje, počeli da patroliraju, i onda bi tek nedeljama kasnije saznali da postoji čitav niz samoimenovanih grupacija koje takođe vrše patroliranje na tom istom području.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Hvala. Sklonićemo ovo sa ekrana i preći na drugu temu. Sećate se da je u skorašnjem ispitivanju došlo do konfuzije u pitanjima između dva grada - Račka/Račak i Orahovca/Rahovec. Želeo bih da govorimo o ovom drugom, o Orahovcu/Rahovec. Bilo vam je citirano svedočenje gospodina Limaja. Da li se sećate toga?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Sećam se.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Od ovog popodneva? Pa, malo kasnije... u stvari, nekoliko paragrafa kasnije, iz odlomka koji je bio citiran, a tiče se toga da su predstavnici Glavnog štaba prvi put čuli za događaje oko 7.00 ili 8.00 časova, dakle mnogo kasnije... pa, u kasnijoj fazi. Dakle, ono što je Fatmir Limaj želeo da kaže o tome... da bude savršeno jasno, to je 69. dan suđenja, red 22. u kom se... a to je 68. stranica, znači, stranica broj 68, dan 69., red 22. On je govorio o improvizovanoj bolnici i onda kaže: "To se dogodilo u Orahovcu/Rahovec. A ako postoji neka mrlja za OVK u to vreme, ako imamo tamnu mrlju, to je to. Jer zapravo, niko ne zna kako su se stvari razvijale. To je jedan od razloga zašto sam želeo ovo da kažem. Jer ja znam za ovaj incident. To je tamna mrlja zbog koje je OVK morala da plati visoku cenu, kako žrtvama u svojim redovima, tako i što je izgubila poverenje ljudi. Orahovac/Rahovec pokazuje kako je OVK bila neorganizovana u to vreme. To je jedan konkretan primer." Da li se slažete?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Jedino s čim bih se u potpunosti složio je da OVK nije bila organizovana i da je upravo to razlog zašto se to dogodilo u Orahovcu/Rahovec. Kao što sad znamo, veliki broj naoružanih mladića otišao je u grad da poseti svoje porodice. Sukobili su se sa nekim Srbima i razvila se borba. Ljudi su došli da pomognu. I pre nego što je OVK i saznala za to, Orahovac/Rahovec je bio zauzet a da nisu mogli da zadrže grad. "Katastrofa" je prejaka reč, ali došlo je do čitavog niza propusta u obaveštavanju javnosti, u tom smislu da su u svetu mislili da su imali nameru da zauzmu grad a onda su mislili da su izgubili grad, dok, naravno, oni, uopšte nisu ni imali nameru da zauzmu grad. I naravno, da je to bila lična tragedija za jedan broj mladića i meštana koji su došli da pomognu, a bojim se, da su bili ubijeni.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Sledeća tema. Molim vas da uzmete ovaj svežanj dokumenata koji ste dobili da pogledate sinoć od Tužilaštva. I pogledajte tabulator broj 2. U tabulatoru broj 2 nalazi se pismo naslovljeno "Konsultanti južnog Balkana", sa vašim imenom na vrhu... okrenuću do naslova "Rešenje za nezavisnost Kosova/Kosovë". Možete li da nam date kratak kontekst zašto je ovo pismo bilo napisano u oba ova oblika, u izvornom obliku i ovom ovde?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: U ovom izvornom obliku napisano je kada sam poslednji put bio u Međunarodnoj kriznoj grupi kao podrška za jednu malu knjigu u kojoj se govorilo o uslovnoj nezavisnosti, kao rešenju za kosovski problem. To je bilo 2002. godine. A kasnije sam dobio *e-mail* od, mislim, Shirley DioGuardi i od mene se tražilo da dam svedočenje za Kongres i ja sam ponovo izvadio ovaj isti tekst, nešto izmenjen i prosledio ga Shirley DioGuardi. Bojim se da ja zapravo nisam znao da će se to koristiti u ovom obliku ili... da će se pojaviti u ovom obliku, ali to je bila namera.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: A knjiga u kojoj se sugeriše uslovna nezavisnost, za koju je data podrška, da li su je napisali ljudi koje vi poznajete ili...?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne, to su bile prilično visoke ličnosti međunarodne politike: premijer Švedske i visoki predstavnici američke administracije i tako dalje, koji su se sastali da bi predložili kako da se stvari rešavaju, kao način da se prevaziđe činjenica da administracija Ujedinjenih nacija večno obavlja taj posao.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Nemam više pitanja u vezi ovog dokumenta. Samo želim da potvrdim, kako bi bilo jasnije, nešto o čemu ste juče govorili. Da biste sačinili svoj izveštaj, vi ste dobili niz dokumenata u različitim trenucima. I konkretno, da li su vam s vremena na vreme dostavljeni transkripti koji potiču iz ovog Suda?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Prilično veliki broj?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Da, prilično veliki broj.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: Takođe, da li su vam dostavili, koliko je to moguće, reference u transkriptu za svaki pojedinačni oružani sukob, kao i one ostale transkripte dokaza koji su mogli da se nađu?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne baš u poslednje vreme, ali možda pre nekoliko meseci mi je dostavljeno.

ADVOKAT MANSFIELD – PITANJE: I na kraju još ovo: ja bih svakako želeo, uz dozvolu Pretresnog veća, da ponudim vaš izveštaj u spis. Ali pre nego što to uradim, da li ima još neko pitanje koje biste želeli da dodate ili želite da negirate nešto što ste rekli?

SVEDOK CHURCHER – ODGOVOR: Ne. Želim da istaknem da ono što sam rekao do sada, ako bi neko imao teškoća o tome šta bi se moglo smatrati kao efikasna vojna komanda, mislim da je dobar primer za proučavanje tog pitanja upravo Nacionalna oslobodilačka vojska u Makedoniji, koja pokazuje određene aspekte toga i jasnu mogućnost da se prenose naređenja, da snage napreduju ili da se povlače prema unapred utvrđenom planu, i skup naređenja koja je trebalo, sad kada pogledam unazad, da stavim u svoj izveštaj, ali ja sam uglavnom gledao unazad tražeći paralele, a ne unapred. Ali inače, ne. Verujem da bi moj izveštaj trebalo da ostane takav kakav jeste.

ADVOKAT MANSFIELD: Časni Sude, pitam se da li mogu da zatražim da ovaj izveštaj bude uvršten u spis? To bi trebalo da bude dokazni predmet Odbrane broj DL12. Mislim da nema nikakvih prigovora na to. I mogao bi da se obeleži kao što je bio slučaj i sa drugim dokumentima, na primer, sa izjavom gospodina Thačija?

SUDIJA PARKER: U stvari, gospodine Mansfield, to su beleške istražioca tokom razgovora sa Hashimom Thačijem...

ADVOKAT MANSFIELD: Da.

SUDIJA PARKER: ...iz 2004. godine, koje su juče bile predmet razmatranja, i označen je kao DL12 za identifikaciju.

ADVOKAT MANSFIELD: Izvinjavam se. Tako je.

SUDIJA PARKER: Mislim da u jučerašnjoj najavi nismo ostavili dovoljno vremena za to. Tako da će ovaj izveštaj biti primljen i označen kao DL13.

sekretar: To će biti DL13, časni Sude.

SUDIJA PARKER: To uključuje i *curriculum vitae*, zar ne, gospodine Mansfield?

ADVOKAT MANSFIELD: Da, svakako. Da. Sada mi preostaje samo da zahvalim gospodinu Churcheru na njegovom strpljenju, Tužilaštvu što nam je dozvolilo da sada svedoči, i časnom Sudu što je dozvolio ovo neznatno odstupanje od uobičajene procedure.

SUDIJA PARKER: Hvala, gospodine Mansfield. Ima li pitanja?

SUDIJA THELIN: Da. Gospodine Churcher, da li možete da mi objasnite jednu malu stvar. Čuli smo da ste bili direktor Međunarodne krizne grupe, mislim, od septembra 2000. do avgusta 2001. godine?

SVEDOK CHURCHER: Ja, zapravo, nisam postao direktor u...

SUDIJA THELIN: Mislim da to piše u vašem CV-u?

SUDIJA THELIN: Da, po tituli. Mislim da sam postao... da sam bio tamo. Ali sam preuzeo dužnost u novembru, ako se dobro sećam.

SUDIJA THELIN: U redu. Primetili smo da u izveštaju ne spominjete nijedan izveštaj Međunarodne krizne grupe kada je reč o OVK, njenoj organizaciji i razvoju. Da li je to tačno? Nema ništa?

SVEDOK CHURCHER: Nema u izveštaju. Ne.

SUDIJA THELIN: Koliko vi znate, da li je posle vašeg mandata u Međunarodnoj kriznoj grupi, sačinjen ijedan izveštaj o OVK?

SVEDOK CHURCHER: Ne, on je sačinjen pre mog mandata. Kao što vam je verovatno poznato, izveštaji Međunarodne krizne grupe su anonimni. Ali ja sam znao ko ih je napisao. Ali sada kada pogledam, mislim da nisu dali dobru sliku, iako to kažem, ponavljam, ovako sa vremenske distance. U to vreme oni su radili najbolje što su mogli sa vrlo malo podataka.

SUDIJA THELIN: Ali postojali su i izveštaji Međunarodne krizne grupe o OVK i pre...

SVEDOK CHURCHER: Da. Ne o OVK, ne. Oni su izveštavali o celokupnoj situaciji na Kosovu/Kosovë.

SUDIJA THELIN: U redu. Hvala vam puno.

SUDIJA PARKER: Biće vam drago da čujete gospodine Churcher, da sada možete da odete. Znam da nemate mnogo vremena, i da morate da krenete na put večeras, i drago mi je što smo uspeli da završimo. Hvala vam na vašoj pomoći.

SVEDOK CHURCHER: Puno vam hvala, gospodine.

(svedok napušta sudnicu)

SUDIJA PARKER: Mislim da bi gospodin Limaj mogao sada da se vrati na mesto za svedoke.

(optuženi je pristupio Sudu)

svedok Fatmir Limaj

SUDIJA PARKER: Gospodine Limaj, kao što znate, svečana izjava koju ste dali na početku vašeg svedočenja još uvek je na snazi. Izvolite, gospodine Whiting.

TUŽILAC WHITING: Hvala, časni Sude.

UNAKRSNO ISPITIVANJE: TUŽILAC WHITING – NASTAVAK

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, želeo bih da nastavimo tamo gde smo juče stali. A postavio sam vam pitanje o zločinima u Lapušniku/Llapushnik. Sada želim da vam postavim jedno šire pitanje. Koliko vi znate, tokom 1998. godine da li je OVK, a kada kažem OVK, mislim na bilo kog vojnika OVK, da li je ikada lišavala slobode i pritvarala srpske civile?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Kao što sam rekao, gospodine tužioče, takvih slučajeva je možda moglo biti u raznim područjima Kosova/Kosovë. Međutim, morate imati na umu da je informisanje u to vreme bilo prilično ograničeno i da ja nisam mogao da pratim sve ono što se događalo. Međutim, tako nešto moglo je da se dogodi, stvari koje su činjene u ime OVK.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li imate saznanja o nekom konkretnom slučaju za vreme 1998. godine? Ili samo nagađate?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Govorim generalno. Postoji, časni Sude, jedan konkretnan primer kada je moja brigada zaustavila dva novinara, dakle to je konkretnan primer koji se tiče nas – bila su zaustavljena dva novinara agencije *Tanjug*.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Malo kasnije ćemo o tome razgovarati. Možete li da se setite nekih drugih primera tokom 1998. godine? Da li znate za neke druge primere?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ja lično ne znam za druge konkretne primere. Ali pričalo se o mnogim stvarima, posebno nakon događaja u Orahovcu/Rahovec. Mnoge priče su kružile o Srbima, naročito preko srpskih medija. Mi u to vreme nismo mogli da pratimo sve što se događalo, s obzirom da je u toku bila ofanziva. Ali srpski građani su o tome govorili, pa i srpski mediji. Osim onog slučaja koji sam vam pomenuo a za koji direktno znam, ne znam za neke druge konkretne primere, odnosno ne mogu sada da kažem. Ne mogu da kažem sada ni o kakvim drugim konkretnim slučajevima.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li su albanski mediji ikada govorili o takvim stvarima?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Iskreno da vam kažem, kao što sam rekao, u to vreme bilo je gotovo nemoguće komunicirati sa medijima zbog situacije koja je vladala. Mediji se nisu pojavljivali. Ponekad bi neki albanski novinar uspeo da prodre do nas. Ali, u stvari, bilo je mnogo propagande na obe strane, i na albanskoj i na srpskoj. Tako da ne znam sigurno. Ne mogu da vam kažem.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li se sećate nekog primera... konkretno ste pomenuli da srpski mediji govore o takvim stvarima. Da li se sećate nekog konkretnog primera da su albanski mediji govorili o takvim stvarima?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Postojali su mediji kojima je to moglo biti od koristi... u stvari, postojale su samo dve novine u to vreme. Oni su se možda raspitivali kod Albanaca o takvim stvarima ili su obavljali intervjue. Na primer, možda je gospodin Krasniqi govorio o takvim stvarima. Ali, časni Sude, ako ne grešim, za vreme tih dana...

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Izvinjavam se, pored ovog primera o kom ste upravo govorili / da je gospodin Krasniqi govorio o takvim stvarima – a neki od njih su u spisu – da li možete da nam date neki konkretan primer da su albanski mediji govorili o takvim stvarima?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne mogu da se setim nijednog konkretnog slučaja. Može biti... moguće je da je bilo izveštaja, ali ne mogu sada da se setim nijednog. Mogu da pomenem jedan primer. Možda je interesantan.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ne znam o čemu se radi pa ne mogu da znam da li je interesantan.

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Kada ste pitali za informacije koje sam ja imao... Časni Sude, gospodin Demaqi imenovan je za predstavnika a takođe je i Crveni krst poslao imena ljudi... Srba koji su nestali ili ljudi za koje je Crveni krst mislio da su nestali. Možda su oni kontaktirali sa medijima. Dakle, to sam želeo da kažem. Bilo je Srba koji su se u to vreme vodili kao nestali.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, želeo sam da vas pitam kasnije ali pitaću vas sada, s obzirom da ste to spomenuli. U spisu ovog predmeta postoje dokazi da je ovaj spisak o kome ste vi govorili, gospodin Demaqi dao Glavnom štabu 1998. godine i da je to onda Glavni štab distribuirao komandantima zona. Da li ste vi u to

vreme... prema vašem svedočenju, vi ste bili komandant 121. brigade. Da li je taj spisak dostavljen vama? Da li ste primili taj spisak?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. U to vreme nisam video takav spisak. Spomenuo sam Demaqija, jer sam ja preko medija čuo da je on imao kontakte sa Međunarodnim Crvenim krstom i da mu je Međunarodni Crveni krst dao takav spisak. Mislim da je o tome razgovarano kasnije, u januaru.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Taj spisak, prema dokaznom materijalu, podeljen je u septembru 1998. godine. Da li ste vi čuli o tome u septembru 1998. godine u medijima? Mogu da vam pokažem taj članak koji je u dokaznom spisu, ako to...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: To je ono što sam i ja rekao, gospodine tužioče, da sam čuo o tom sastanku gospodina Demaqija i o spisku koji je on dobio od Međunarodnog Crvenog krsta i to je ono što sam čuo iz medija.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Moje pitanje je bilo: kada ste čuli za to? Da li ste čuli za to onda kada se i dogodilo, odnosno u septembru 1998. godine?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Pa, ne mogu da vam kažem konkretno. Možda je bio septembar a možda i oktobar te godine.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Kada ste otkrili... da li ste tada prvi put čuli da postoje Srbi koji se vode kao nestali na Kosovu/Kosovë ili ste za to čuli već i ranije?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Pa, u srpskim medijima se o tome svaki dan govorilo, ali bilo je previše propagande od strane režima. I čak i da su bile istinite stvari to što oni kažu, mi smo to uzimali sa rezervom, jer smo mislili da je reč o propagandi.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li ste vi...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Čuo sam to preko srpskih medija i ranije, da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li mislite da je spisak koji je dostavio Međunarodni Crveni krst takođe bio propaganda?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: *(nema prevoda)*

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Kada ste čuli za spisak i kada ste čuli za nestale Srbe, da li ste vi...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, ne.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: ...lično gospodine Limaj da proverite to o nestalim Srbima u vašoj brigadi?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Molim vas, morate da razdvojite dve stvari. Ja sam govorio o srpskoj propagandi, to je jedna stvar, a Međunarodni Crveni krst je sasvim druga stvar.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Vaš odgovor je sasvim jasan. Moje pitanje sada je sledeće... mislim iako vaš odgovor nije ceo uhvaćen, da je vaš odgovor bio da vi ne smatrate da je spisak Međunarodnog Crvenog krsta bio propaganda. Prelazim na sledeće pitanje. Kada ste čuli o tom spisku Srba koji se vode kao nestali, da li ste vi u svojoj 121.

brigadi preduzeli bilo kakve korake da vidite da li ima bilo kakvih informacija u vašoj brigadi o tim nestalim Srbima?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Kao prvo, mi nismo znali ko su bili ti nestali ljudi. Mi smo čuli o nestalim ljudima, ali nismo znali o kome se tačno radi. A kao drugo, teritorija na kojoj je bila moja brigada bila je albanska teritorija. Tamo nije bilo Srba. A nismo ni znali imena tih Srba.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U to vreme tamo nije bilo Srba, da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Nije ih bilo čak ni pre na toj teritoriji, u tom regionu.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Za vreme...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Tamo nikad nije bilo Srba. Nisu tamo nikad živeli.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li su Srbi ikada putovali putevima kroz tu teritoriju?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Pa, gospodine, ne znam ko je putovao tim putevima, da li su to bili Srbi ili Albanci. Ali na teritoriji nije bilo Srba koji su tamo živeli, ni pre, ni za vreme, ni posle rata. Područje na kom smo mi bili bilo je albansko. Izvan područja, da. Živeli su Srbi i Albanci zajedno u raznim gradovima i mogli su da putuju kroz teritoriju. Ali ništa ne znam o tome.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ne znate da bi Srbi putovali glavnim putevima da odu iz jednog grada u drugi, na primer, da odu iz Prištine/Prishtinë u Štimlje/Shtime? Vi to ne znate? Mislim da ste to sigurno morali znati?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne znam na šta ciljate. Naravno da su ljudi putovali tim putevima ali ne znam ko su ti ljudi bili. To je bio magistralni put. Ali, naravno, vi morate da se setite da su taj put Srbi držali pod svojom kontrolom većinu vremena, tako da ne znam koliko ljudi i ko su bili ti ljudi koji su putovali tim putem.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Pa, put Priština/Prishtinë – Peć/Pejë bio je pod kontrolom OVK, bio je blokiran u Lapušniku/Llapushnik, u junu i julu 1998. godine. Da li je to tačno? Bio je pod kontrolom OVK. Nema spora oko toga, zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, to je tačno.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U redu. Vratimo se sada na moje pitanje, razumeo sam... moje pitanje o tome šta ste vi uradili, ako ste uopšte išta uradili, da saznate nešto o nestalim Srbima. I vaš odgovor je bio da niste ništa uradili, ako sam dobro razumeo?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: *(nema prevoda)*

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Naveli ste nam razloge za to, ali niste ništa uradili. Iz tih navedenih razloga niste ništa uradili, zar ne? Rekli ste da je to zbog toga što je to bila isključivo albanska teritorija i pošto niste znali imena, niste ništa uradili. Da li je to korektan rezime vašeg svedočenja?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: To sam rekao, gospodine tužioče. Prvo govorite o julu... junu i julu mesecu, a onda o septembru i oktobru. U junu i julu nije ni postojala

121. brigada. Morate da budete jasniji oko tih stvari. Zatim je u septembru i oktobru situacija bila potpuno drugačija. Ako govorite o junu i julu, put je bio blokiran u Lapušniku/Llapushnik. Ako govorite o avgustu, put je tada bio otvoren.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Moje pitanje je bilo...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Moram ovo da vam objasnim. Moramo da budemo jasni oko ovoga.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Moje pitanje... Oprostite ako nisam bio jasan oko datuma. Ja sam se vraćao na septembar i oktobar 1998. godine kada ste saznali za taj spisak. Moje pitanje je bilo da li ste nešto uradili s tim u vezi, a ja sam shvatio da ste vi rekli, s obzirom da je vaša teritorija bila isključivo albanska i zato što niste znali imena ljudi, vi niste ništa uradili. Da li je to vaš odgovor?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Gospodine tužioče, moj odgovor je da sam čuo o nestalim Srbima kada je Međunarodni Crveni krst predočio spisak. Kao drugo, kada je reč o mojim akcijama, u mojoj brigadi nije bilo srpskih porodica koje su živele na toj teritoriji ni pre rata, ni za vreme rata, ni posle rata. Moguće je da je bilo ljudi koji su nestali, ali ja nisam imao nikakve informacije. Ja jednostavno nisam imao takve informacije. A sasvim je drugačija stvar kada kažete "Niste ništa uradili", a druga je stvar kada kažete da niste imali informacije. Kažem vam, situacija je bila takva da mi nismo dobijali takve informacije.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, na početku sam vam postavio pitanje u vezi srpskih civila, a sada ću vam postaviti nešto drugačije pitanje. Pitanje je sledeće: po vašim saznanjima tokom 1998. godine, da li je OVK – mislim na vojnike OVK – ikada zlostavljala ili mučila zatvorenike koji su bili zadržani od strane OVK?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Gospodine tužioče i časni Sude, ja nikada nisam čuo za takvu stvar u to vreme, da je vojnik... da je vojnik OVK uradio takvu stvar. Ja lično nisam nikada čuo za tako nešto. Ja ne isključujem mogućnost da su se takve stvari mogle dogoditi, ali ja lično nikada za tako nešto nisam čuo.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: I na kraju, po vašim saznanjima, tokom 1998. godine da li je OVK – mislim na vojnike OVK – ikada ubijala zatvorenike koje je OVK zadržavala?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Koliko se ja sećam, a morate imati na umu da govorim samo o teritoriji na kojoj sam ja bio... tako nešto se nije nikada dogodilo u delu u kom sam ja bio. Ja nisam čuo za tako nešto. Ali kada je reč o tome šta je možda OVK uradila, OVK je dejstvovala na čitavom Kosovu/Kosovë a bilo je nemoguće međusobno komunicirati. Mnoge stvari su utvrđene tek nakon rata čak i o organizaciji. Nama je sve bilo teško da saznamo, pogotovo posle avgustovske ofanzive. Ovde ja govorim samo o sebi i o mestu na kom sam ja služio. Takve stvari se nisu događale.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li imate saznanja da se nešto tako dogodilo izvan vaše teritorije, negde drugo, izvan mesta gde kažete da ste vi služili?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Moguće je da se nešto tako desilo ali ne mogu da vam navedem neki konkretan primer. Bilo je raznih događaja 1998. godine, ali ne mogu

da vam navedem ništa konkretno. Nisam ništa video, nisam ništa čuo zbog naših veoma ograničenih mogućnosti komuniciranja. Tokom dugog vremenskog perioda jedna brigada nije mogla da komunicira sa susednom brigadom, recimo, 121. sa 122. brigadom, zbog prisustva Srpskih snaga. A da ne govorim o drugim zonama.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, tokom leta 1998, godine, u junu i julu 1998. godine, jedan od pseudonima koji je koristio Shukri Buja bio je Sokoli. Da li je to tačno? Ponekad su ga nazivali Sokoli?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. Njegov pseudonim je bio Gazetari. A njegova jedinica se zvala *Sokoli*. Ja znam da je njegov pseudonim bio Gazetari. A njegova jedinica se zvala *Sokoli*.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Kada je on dakle postao komandant Sokoli?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ako govorite o toj istoj osobi... bilo je puno sličnih pseudonima. Bio je Sokol koji je bio u klancu Lapušnik/Llapushnik, sa druge strane puta kada idete za Likovac/Likoc. Postoji i jedinica ali ne u klancu Lapušnik/Llapushnik, već u Krajkovu/Krajkově. Prođete kroz Lapušnik/Llapushnik i to je u susedno selo kada idete za Likovac/Likoc. Tamo se nalazio takođe čovek po imenu Sokol. Mislim da je poginuo u oktobru ili u novembru. Ne znam njegovo prezime. Možda je njegovo ime bilo Sokoli, ne znam. Ali on je imao svoju jedinicu tamo.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li je bio komandant?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Pa, da kažem... bio sam... prošao sam jednom kroz Likovac/Likoc, jer da odete kad idete u Likovac/Likoc morate da prođete pored njegove jedinice. On je bio neka vrsta komandanta jedinica sa možda dvadesetak vojnika pod svojom komandom. I mislim, ako ne grešim, da je ubijen u Pokleku/Poklak u septembru.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Osim te prilike koju ste upravo opisali, kada ste prošli kroz njegovo područje na putu za Likovac/Likoc, da li ste ga videli bilo kojom drugom prilikom juna ili jula meseca 1998. godine, tu osobu koju ste nam upravo opisali?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Svaki put kada sam išao za Likovac/Likoc morao sam da prođem kroz njegovo područje. Nije bilo drugog puta. Put prolazi kroz selo gde je on bio lociran. Niste mogli da odete u Likovac/Likoc drugim putem.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Osim što ste prolazili kroz njegovo selo, da li ste u junu ili julu 1998. godine imali bilo kakvih uzajamnih delovanja ili druženja sa njim?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne znam šta mislite kad kažete "uzajamnih delovanja" ali svaki put kada sam prolazio, zadržao bih se, proveo bih izvesno vreme tamo. Sećam se da sam jednom prilikom išao još s nekim za Likovac/Likoc da nabavim nešto uniformi, i na putu za Likovac/Likoc videli smo postrojene vojnike koji su polagali zakletvu. Sad se sećam, to je bio Sokol. To je bilo na onom glavnom putu koji vodi za Likovac/Likoc. Vojnici su bili postrojeni pored puta i polagali zakletvu. To je zanimljiva činjenica da su zakletvu dobili u pisanom obliku, jer nisu imali pisana pravila. Jedan od vojnika je zapisao u svesku i on je pokušavao da je pročita pred 20 ili 30 vojnika koji su bili tamo. Ja sam sa sobom u kolima imao pravila, zaustavio sam se, stajao tamo dok nisu završili ceremoniju polaganja zakletve i održao sam govor. I s obzirom da sam tu bio,

zamolili su me da kažem par reči, što sam ja i uradio i onda sam nastavio svoj put za Likovac/Likoc. To se dogodilo na putu za Obrinje/Abri u području Drenice/Dreničë. Mislim da je to bila jedna od tih prilika. Ali kao što sam rekao, zaustavljao sam se tu da popušim cigaretu, popijem kafu, ako je on ili neko bio tamo... ako sam imao vremena, naravno, kada sam bio na proputovanju.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, da li je taj deo Drenice/Dreničë koji je severno od puta Priština/Prishtinë – Peć/Pejë, deo koji se zove Donja Drenica/Dreničë e Poshtime a da li se deo koji je južno, počev od planina Beriša/Berishë ponekad nazivao Gornja Drenica/Dreničë e Epërme?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Koliko ja znam, jeste. Ali nije postojala nikakva jasna granica. Zavisi kako to gledate. Neko uključujući ceo Lapušnik/Llapushnik i područja u blizini: Banjicu/Baicë , Krajkova/Krajkovë, Krajmirovce/Krojmir, Domanek/Damanek, Lapušnik/Llapushnik - naziva sve to Donja Drenica/Dreničë e Poshtime. A područja od železničke pruge koja deli Obrinje/Abri, neki to nazivaju Donja Drenica/Dreničë e Poshtime. Područje od Krajkova/Krajkovë, Domaneka/Damanek, Vučaka/Vučak, Lapušnika/Llapushnik, taj deo se smatra Gornjom Drenicom/Dreničë e Epërme. Ali ne mogu da vam kažem sa sigurnošću zašto je to tako, jer je to nekonvencionalna podela, rekao bih – podela koja se radi u narodu. Postoji železnička pruga koja deli to područje i oni to nazivaju – sa jedne strane pruge je to, a sa druge to. Pruga prolazi kroz Obrinje/Abri, Drenovac/Drenoc i ide sve do Kosova Polja/Fushë Kosovë. To mora da je to. I neki ljudi kažu da je granica asfaltni put, neki kažu da je pruga. Sve zavisi. Ja sada ne mogu da vam dam jasan opis toga, jer to nije geografska podela, a nije ni, kao što sam rekao, administrativna.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, sada ću da vam pokažem dokazni predmet Tužilaštva broj P37... oprostite, to je dokazni predmet Tužilaštva broj P39. Gospodine Limaj, ovo je članak iz novine *Bujku* od 4. jula 1998. godine gde se opisuje ceremonija polaganja zakletve i komandant Sokoli je podneo izveštaj o jedinicama i komandant Çeliku je izvršio smotru jedinica. To je bilo u Gornjoj Drenici/Dreničë e Epërme. Dakle, to se odnosi na polaganje zakletve uz prisustvo Shukrija Buje, zar ne?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da vam iskreno kažem, ne znam. Možda je to Sokoli o kom sam ja govorio. Možda je Shukri. Ne znam. Znam da je Shukrijević pseudonim bio Gazetari. Ali da vas oslobodim dileme znam da sam bio i da sam posetio Shukrija. Možda je to o drugom Sokoliju. Govorim vam da sam posetio Shukrija zajedno sa Jakupom Krasniqijem, koji je u to vreme boravio u Krajmirovcu/Krojmir, gospodine tužioče, kao predstavnik Glavnog štaba, jer je njegova supruga imala probleme sa trudnoćom. Časni Sude, njegova supruga tek se porodila....

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Sada se malo udaljavate od mog pitanja. Moje pitanje je bilo: Da li je ova ceremonija polaganja zakletve u prisustvu Shukrija Bujae? I shvatio sam da je vaš odgovor da bi mogla da bude, ali da niste sigurni. Da li je to vaš odgovor?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ja pokušavam da pojasnim stvari. Moguće je da se ovaj intervju odnosi na Sokolija koga sam pomenuo ili na neku drugu osobu, ali govorim

vam da je pseudonim Shukrija Buje bio Gazetari. Ali da pojasnim stvari, ja jesam prisustvovao ceremonijama gde je takođe bio i Shukri. Ali za ovaj konkretni slučaj za koji me pitate, ne znam.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Mislim da ste odgovorili na pitanje.

TUŽILAC WHITING: Više nam nije potreban ovaj dokument. Hvala.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, kada govorimo o gospodinu Bujai, da li se sećate da ste se sreli s njim nekoliko dana posle pada klanca Lapušnik/Llapushnik, 26. jula 1998. godine? Da li se sećate da ste ga videli?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Gospodine tužioče, posle pada klanca Lapušnik/Llapushnik svakodnevno sam se viđao sa gospodinom Bujaom, jer nije bilo drugog mesta gde ste mogli da odete, osim Klečke/Klečkë.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Odgovorili ste na moje pitanje.

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Tako da smo se viđali svaki dan.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li se sećate da vam je rekao da je pustio grupu muškaraca iz Lapušnika/Llapushnik ili da im je on dozvolio... on ih je zaustavio i dozvolio im... a zatim dozvolio da nastave put? Da li se sećate da vam je to rekao?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, ne sećam se toga. I mislim da to što ste rekli nije uopšte istina. Stanovništvo se selilo iz jednog mesta u drugo, ali ovo što vi kažete nije tačno. On mi nikada nije to rekao.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Samo vam postavljam pitanje. Dakle, vi kažete da se ne sećate da ste s njim razgovarali o ljudima koji su došli iz Lapušnika/Llapushnik... sačekajte dok dovršim pitanje. Da li se ne sećate toga ili se ne sećate da se to desilo, da ste razgovarali s njim?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Gospodine tužioče, stanovništvo se selilo okolo, iz jednog mesta u drugo, tražeći smeštaj. Išli su iz jednog klanca u drugi, iz jednog sela u drugo. U tom kontekstu možda je tako nešto rekao.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U redu. Mislio sam da ćete opet da date dugačak odgovor. Ako možete da se usredsredite na pitanje. Da li se sećate da ste imali razgovor... ili da li vi kažete da niste razgovarali ili da se ne sećate da ste razgovarali sa Shukri Bujom o ljudima iz Lapušnika/Llapushnik?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Pokušavam da budem kratak. Takve teme o selidbama ljudi bile su uobičajene teme. Ali ovo o čemu me vi pitate, ne sećam se da mi je Shukri Buja rekao bilo šta o tome.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Samo da se još malo zadržimo na ovome – taj razgovor je možda drugačiji zato što je on rekao da je zabrinut jer ne zna da li je ispravno postupio kada je dozvolio tim ljudima da nastave, što je možda delovalo malo neobično u odnosu na situaciju sa izbeglicama koju ste opisali. Da li vam to pomaže da se priselite

tog razgovora, ta činjenica da je on bio zabrinut što je dozvolio tim ljudima iz Lapušnika/Llapushnik da nastave put?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: ...

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Vidim da odmahujete glavom. Još uvek se ne sećate?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. Nije bilo takvih razgovora. Ne tog o kom me vi pitate. Nikad sa mnom.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, preći ćemo sada na drugu temu, na Orahovac/Rahovec. Dakle, ako sam shvatio vaše svedočenje, došli ste do raskrsnice izvan Orahovca/Rahovec otprilike oko 11.30 časova, 17. jula 1998. godine, odnosno u 23.30 časova. Da li je to tačno?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da. Mislim da je tako. Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ostali ste tamo tu noć, sledećeg dana i noći, dakle 18. jula i otprilike u 4.00 časa 19. jula naleteli ste na srpskog vojnika. Nabasali ste na srpskog vojnika. Zatim ste spavali otprilike sat i po; zatim ste se probudili i otišli da popijete kafu i onda ste se onesvestili. Da li je to vaše svedočenje? Samo pokušavam da utvrdim vreme kada ste bili tamo.

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Samo da se nešto razjasni. Nisam nabasao na srpskog vojnika. Rekao sam da nismo znali da su Srbi tamo zauzeli položaj. Vojnici su mi rekli kasnije kad je već počela borba, vojnik mi je rekao da su Srbi imali tamo na tom mestu položaj. Nisam to video svojim očima.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Samo sam...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: A ovo ostalo jeste tako kako ste vi rekli.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da li onda može da se kaže da ste se onesvestili otprilike oko 6.00 časova ujutro, 19. jula 1998. godine?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, ne.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Po vašem mišljenju koliko je časova ujutro bilo? Da li možete da date svoju najbolju procenu o tome koliko je časova bilo tog jutra 19. jula kada ste se onesvestili?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Otprilike? Pokušaću da objasnim i da budem kratak. 19. jula ujutro, moglo je biti 5.00, 6.00 ili 7.00 časova, kada se razdanilo, otišao sam na raskrsnicu, kako ste vi već spomenuli i video Byslyma i druge predstavnike Glavnog štaba. Ponovo sam se vratio, gospodine tužioče, na mesto gde sam bio prethodno. I tamo sam popio kafu i vratio se ponovo da se konsultujem da Agimom o nečemu. Kada sam stigao tamo, onesvestio sam se. To je manje-više 8.00 ili 9.00 časova. Nisam siguran koliko je sati bilo ali sigurno nije bilo 6.00 časova. Bilo je ili 8.00 ili 9.00 časova.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U redu.

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ili manje. Morate uzeti da je to otprilike tako.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Kada ste videli Isaka Musliua?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Mislim da sam vam već rekao i njegovom advokatu, da sam tada, rano ujutro želeo da vidim šta se događa. Možda je i on bio tamo. Međutim, s obzirom da sam ja tada bio veoma umoran i da je bilo jutro, nisam siguran. Bilo je 6.00 ili 7.00 časova ujutro.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Dakle, vi sada kažete...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Želim da kažem da sam ja bio zainteresovan da razgovaram sa predstavnicima Glavnog štaba. Možda su Isak i neki drugi članovi bili tamo ali se ne sećam. Kada sam drugi put otišao tamo, mora da je on bio sa nekom grupom vojnika, jer s obzirom da sam se onesvestio, ne sećam se tačno šta se dešavalo. I zato vam kažem da nisam siguran.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U redu. Da li se onda može reći da ste možda videli Isaka Musliua u Orahovcu/Rahovec tog dana, 19. jula 1998. godine ali niste sigurni u to, ne sećate se jasno toga? Da li je korektno da se tako kaže?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da. Mislim da sam ja bio usredsređen na ljude iz Glavnog štaba, a onda sam se onesvestio. Možda je bio tamo, ali se ne sećam.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: A pored tog trenutka kada ste se onesvestili i kada je on možda bio tamo, da li ste ga videli u bilo koje drugo vreme u Orahovcu/Rahovec kada ste stigli tamo otprilike uveče u 23.30 časova, 17. jula? Ili je odgovor isti – da se ne sećate?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da li govorite o 17. julu?

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Preformulisaću svoje pitanje. Ako sam shvatio vaše svedočenje, vi ste ga možda videli 19. jula ujutro ali se ne sećate toga jasno. Pre tog jutra 19. jula, da li ste ga videli u Orahovcu/Rahovec? Ili je isti...

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne. Ne, nisam ga video.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U redu. Svedočili ste sami, a to je i danas rekao vaš advokat, da je Orahovac/Rahovec bio tamna mrlja. Vi ste rekli da je to tamna mrlja zbog koje je OVK platila visoku cenu, kako u žrtvama među njenim pripadnicima, tako i da se poljuljalo poverenje naroda u OVK. Da li se sećate tog vašeg svedočenja?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: ...

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Da? Klimnuli ste glavom ali niste ništa rekli?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: U redu. Da li je Orahovac/Rahovec bio tamna mrlja i iz nekih drugih razloga, gospodine Limaj? Da li je to tamna mrlja zbog nekih drugih razloga?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Da, svakako. Posledice su bile velike. Sve je bilo ukaljano?

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Na šta se sve odnosi tamna mrlja?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Pored onoga što sam već rekao, razne jedinica OVK su učestvovala, po mom mišljenju, u toj avanturi i ta je ozbiljna avantura dovela do pogibije pripadnika OVK i takođe nekih civila, bilo ih je... ne mogu reći na stotine. Možda sada nagađam o brojevima ali bilo je mnogo civilnih žrtvava. Oni su rekli da je bilo na hiljade u to vreme. Oni su tvrdili da je bilo hiljade ubijenih civila, povređenih, počinjeno je krvoproliće tamo. To su govorili da se dogodilo nakon što su Srpske snage ušle. Kada su stvari postale jasnije, pokazalo se da je pored stotina Albanaca bilo i srpskih civila koji su smrtno stradali, odnosno bili kidnapovani, kao što su Srbi tvrdili. Tako da je zbog toga Orahovac/Rahovec bio tamna mrlja. Nema dileme u vezi s tim.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Gospodine Limaj, vi ste na kraju tog dugačkog odgovora, spomenuli srpske civile koji su takođe ubijeni ili bili kidnapovani i vi onda dodajete "kao što su tvrdili Srbi". Da li vi uopšte sumnjate, gospodine Limaj, da je više od 40 srpskih civila kidnapovano iz Orahovca/Rahovec tog vikenda i da ih niko više nikada nije video? Da li vi zaista u to sumnjate?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Ne, gospodine. Pred sobom nemate osobu koja bi se tako ponašala prema žrtvama. Vi pogrešno tumačite moj odgovor. Ne želim da me povezuju sa ljudima koji mogu takve stvari da rade. Ako mi već postavljate pitanja, nemojte pogrešno da tumačite moje odgovore, odnosno nemojte davati odgovore umesto mene. Ja ću odgovoriti.

TUŽILAC WHITING – PITANJE: Ali ja od vas tražim da date odgovore i dajem vam svaku moguću priliku da odgovorite. Da li vi imalo sumnjate da se to zaista dogodilo, gospodine Limaj? Jer ste rekli "kao što su tvrdili Srbi". Vi ste to dodali. Da li imate ikakvu sumnju o tome da se to dogodilo?

OPTUŽENI LIMAJ – ODGOVOR: Pokušavam da objasnim časnom Sudu da su hiljade ljudi govorili da je počinjeno krvoproliće, da je hiljade Albanaca ubijeno, ali je bila činjenica da nije poginulo na hiljade ljudi. Ja sada govorim i o Srbima i o Albancima. Ali širile su se glasine da je na hiljade ljudi poginulo i da je u Orahovcu/Rahovec bio pokolj. Ali kada su stvari postale jasnije, kada su Albanci pronašli svoje žrtve, Srbi svoje – sada govorim o srpskim formacijama – tada je bilo rečeno da je među poginulima bilo i Srba. Sad, ako me pitate da li ja sumnjam da je bilo Srba koji su poginuli ili koji su bili kidnapovani, ne sumnjam, jer je njihova smrt kasnije potvrđena od strane Međunarodnog Crvenog krsta i drugih organizacija. Ja možda mogu da sumnjam u informacije koje su dali Srbi, ali ne sumnjam u informacije koje su potvrdile međunarodne organizacije. Ja nisam Dragan Jašović koji kaže da nije počinjen masakr u Likošanu/Likoshan.

TUŽILAC WHITING: Imam još pitanja o ovome ali je sada već 19.00 časova.

SUDIJA PARKER: Nastavićemo sutra u 9.00 časova.

Sednica je završena u 19.00 h

Nastavlja se u petak, 27. maja 2005. godine u 9.00 h.

Fond za humanitarno pravo

Fond za humanitarno pravo
dokumentovanje i pamćenje